

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDA
PIYANODA EŞLİK DERSİ SÜRECİNDE CAZ
ARMONİSİNİN KULLANILABİLİRLİĞİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Murat Devrim BABACAN

DOKTORA TEZİ

**Danışman
Prof. Z. Seçkin GÖKBUDAK**

Konya – 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Murat Devrim BABACAN

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Murat Devrim BABACAN tarafından hazırlanan **Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Piyanoda Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisinin Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi** başlıklı bu çalışma, 12.06.2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

Başkan

Prof. Gül ÇİMEN

Jüri

Prof. Dr. Ömer ÜRE

Jüri (Danışman)

Prof. Zehra Seçkin GÖKBUDAK

Jüri

Prof. Yusuf AKBULUT

Jüri

Yrd. Doç. Dr. Özer KUTLUK

TEŞEKKÜR

Bu alıŐma sűrecinde, fikirleriyle bana yűn veren ve desteklerini esirgemeyen danıŐmanım Prof. Z. Seçkin GűKBUDAK'a, araŐtırmanın yűntemi ve çalıŐmalar boyunca desteęini esirgemeyen Prof. Dr. Őmer ŪRE'ye, tez jűrim Yrd. Doç. Dr. Őzer KUTLUK'a, yűnlendirme ve incelemeleriyle her tűrlű yardımda bulunan, beni sűrekli çalıŐmanın içinde tutan sevgili meslektaŐım ArŐ. Gűr. Ezgi BABACAN'a, gűzlemlerdeki yardımlarından dolayı Őęr. Gűr. Yűksel PİRĞON'a, veri deęerlendirme ve istatistik konularındaki yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Őzgűr PİRĞON'a ve araŐtırma çerçevesinde benimle alıŐan Őęrencilerime sonsuz teŐekkűrlerimi sunarım.

M. Devrim BABACAN

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Murat Devrim BABACAN	Numarası: 044117011004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Müzik Eğitimi Bilim Dalı	
	Danışmanı	Prof. Z.Seçkin GÖKBUDAK	
Tezin Adı	Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Piyanoda Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisinin Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi		

ÖZET

Bu çalışmada, caz müziği armonisinin eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dallarındaki eşlik dersi sürecinde kullanılabilme durumu ve sağlayacağı katkılar araştırılmıştır. Çalışma sürecinde, caz müziği armonisi kullanan deney grubu öğrencileri ile klasik armoni kullanan kontrol grubu öğrencilerinin, kendilerine verilen bir parçanın armonik çözümlenmesine yönelik bilgi düzeyleri ve eşliklemeye yönelik performans düzeyleri arasındaki farklar ve gelişmeler ölçülmüştür.

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı III. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu öğrencilerden rastgele seçilerek oluşturulan deney ve kontrol grubu, araştırmacı tarafından 11 haftalık süre boyunca uygulamalı olarak çalıştırılmıştır. Elde edilen ön-test ve son-test sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının bilgi düzeyleri ile eşliklemedeki davranış farkları karşılaştırılmıştır. Ayrıca, eşliklemede caz armonisi kullanan deney grubu öğrencilerinden yazılı olarak çalışmaya ilişkin görüşleri alınmıştır.

Elde edilen veriler SPSS (V10.0) yazılımı yardımıyla, “Bağımsız T-Testi” kullanılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Piyano, Armoni, Caz Armonisi, Eşlikleme.

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Murat Devrim BABACAN	Numarası: 044117011004
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Müzik Eğitimi Bilim Dalı	
	Danışmanı	Prof. Z.Seçkin GÖKBUDAK	
Tezin İngilizce Adı		The Evaluation of Utilizing Jazz Harmony in The Course of Accompaniment Lecture in The Department of Music Education of Education Faculties.	

SUMMARY

In this study, the condition of the ability to utilize in the course of accompaniment lecture and its contributions which will be provided by jazz music harmony in the department of fine arts education and the department of music education of education faculties were researched. In the process of the study, the distinctions and progresses between the standards of knowledge aimed at harmonic analysis of a piece which is given themselves and performance level aimed at accompaniment of the experimental group students using jazz music harmony and control group students using standard harmony were observed.

The study group of the survey included in the III grade students of the Department of Music Education in Faculty of Education at Selcuk University. Experimental and control group students who were assigned and consisted randomly were tutored practically by the researcher for 11 week-long. According to the pre-test and post-test results, the variances between the standard of knowledge and attitude dissimilarities in accompaniment of experimental (treatment) and control

(comparison) groups were compared. Additionally, the experimental group students who used jazz harmony in accompaniment were asked to write down text-based responses for the study.

The data obtained was assessed by using the independent T-Test by means of SPSS (V10.0) program.

Key Words: Music Education, Piano, Harmony, Jazz Harmony, Accompaniment.

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI

T: Tonik

S: Subdominant

D: Dominant

I.: Dizinin birinci derecesi

IV.: Dizinin dördüncü derecesi

V.: Dizinin beşinci derecesi

m: Minör

M: Majör

Δ : Büyük 7'li

#: Diyez

$\flat$: Bemol

C: Do

D: Re

E: Mi

F: Fa

G: Sol

A: La

B: Si

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	ii
Doktora Tezi Kabul Formu.....	iii
Teşekkür	iv
Özet	v
Summary.....	vii
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası	ix
İçindekiler	x
Tablolar Listesi	xiii
Şekiller Listesi.....	xiv
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Piyanoy Eğitimi.....	1
1.2. Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi.....	3
1.3. Armoni ve Eşlik Eğitimi	6
1.4. Caz Armonisi ve Eşlikleme.....	15
1.5. Problem Durumu	16
1.5.1. Problem	17
1.5.2. Alt Problemler	17
1.6. Amaç	19
1.7. Önem.....	19
1.8. Varsayımlar	20
1.9. Sınırlılıklar	20
1.10. Tanımlar	21
2. BÖLÜM.....	22
YÖNTEM	22
2.1. Araştırmanın Niteliği	22
2.2. Araştırma Grubu.....	23
2.3. Araştırmanın Deseni	24

2.4. Veri Toplama Yöntemleri	27
2.4.1. Davranış Gözlem Formu	27
2.4.2. Uygulamada Kullanılan Parçalar	28
2.5. Deneysel Süreç	28
2.5.1. Piyanoda Eşlik Dersi Uygulaması İçin Planlanan Konular	29
2.5.2. Dersin İşlenişi	30
2.6. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi	37
3. BÖLÜM	38
BULGULAR VE YORUMLAR	38
3.1. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşlik Dersinde Verilen Bir Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Bilgi Düzeyleri	38
3.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test Bilgi Düzeyleri	38
3.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Son-Test Bilgi Düzeyleri	39
3.1.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test Son-Test Bilgi Düzeyi Değişim Farkı	40
3.1.4. Deney Grubunun Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri	40
3.1.5. Kontrol Grubunun Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri	41
3.2. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşliklemeye Yönelik Performans Düzeyleri	42
3.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Performans Düzeyleri	42
3.2.2. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşliklemeye Yönelik Son-Test Performans Düzeyleri	44
3.2.3. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Son-Test Performans Düzeyleri Değişim Farkları	46

3.2.4. Deney Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri.....	48
3.2.5. Kontrol Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri.....	50
3.3. Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Verilmekte Olan Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrencilerin Caz Armonisinin Kullanımında Dersin İçeriğine İlişkin Görüşleri.....	52
4. BÖLÜM.....	54
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
4.1. Sonuç.....	54
4.2. Öneriler.....	56
Kaynakça.....	58
Ekler.....	62
Özgeçmiş.....	70

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo–1: Araştırma Grubunun Sayısal Dağılımı	23
Tablo–2: Deney ve Kontrol Gruplarının Dağılımı.....	23
Tablo–3: Grupların Ön-Test Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması	24
Tablo–4: Grupların Ön-Test Performans Sonuçlarının Karşılaştırılması.....	24
Tablo–5: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Test Bilgi Düzeyleri	38
Tablo–6: Deney ve Kontrol Grupları Son-Test Bilgi Düzeyleri.....	39
Tablo–7: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Test ve Son-Test Değişim Farkı	40
Tablo–8: Deney Grubunun Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri	40
Tablo–9: Kontrol Grubunun Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri.....	41
Tablo–10: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Performans Düzeyleri.....	42
Tablo–11: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Son-Test Performans Düzeyleri.....	44
Tablo–12: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Son-Test Performans Düzeyleri Değişim Farkları.....	46
Tablo–13: Deney Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri.....	48
Tablo–14: Kontrol Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri.....	50
Tablo–15: Deney Grubu Öğrencilerinin Çalışmaya Yönelik Görüşleri.....	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Araştırmanın Deseni	26
Şekil-2: Sol Majör’de Dar Durumda Tam Kadans.....	30
Şekil-3: Do Majör’de Her Ses İçin Uygun Akor Yerleştirme.....	31
Şekil-4: Sol El İçin Figürler	31
Şekil-5: Do Majör Dizisi ve D7 Akorlarının Kullanımı	33
Şekil-6: Diyatonic Sıralı 7’li Akorlar	33
Şekil-7: 7’li Akor ve Arpej Çalışmaları.....	33
Şekil-8: Do Majör’de Kadanslar	34
Şekil-9: Do Majör’de Diyatonic Olarak 6’lı Akorları.....	35
Şekil-10: 6’lı Akor ve Arpej Çalışmaları.....	35
Şekil-11: Dominantın Dominantı ve Çözümü.....	35
Şekil-12: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Performans Davranış Düzeyleri.....	43
Şekil-13: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Son-Test Performans Davranış Düzeyleri.....	45
Şekil-14: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Son-Test Performans Toplam Davranış Düzeyleri.....	45
Şekil-15: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Son-Test Performans Düzeyleri Değişim Farkları.....	47
Şekil-16: Deney Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Davranış Düzeyleri.....	49
Şekil-17: Kontrol Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Davranış Düzeyleri.....	51

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Piyano Eğitimi

Günümüzde müzik eğitimciliği, bilimsel ve akademik anlamda önemli yere sahip, profesyonel boyutta uzmanlaşmış bir meslektir. Mesleki bilgi ve becerilerle donanarak müzik eğitimcisi olarak yetişen bireyler, gelecekte eğitim-öğretim etkinliklerini planlayarak uygulayan müzik öğretmenleri olacaktır. Bu bakımdan, kaliteli bir müzik eğitimi sürecini gerçekleştirmenin temel şartı, nitelikli müzik öğretmenleri yetiştirmektir.

Müzik öğretmeni olacak bireyler, mesleki müzik eğitimi kapsamında genel müzik bilgi, beceri ve beğenileri geliştirmek için, çalgı çalma, şarkı söyleme, müziksel işitme-okuma-yazma gibi alanlarda yetişmektedir. Bununla birlikte öğretmenler, mesleki eğitim kapsamına giren okul müzikleri, geleneksel müzikler, popüler müzikler ve uluslararası müziklerden oluşan türlere ilişkin genel fikir sahibi de olmaktadır (Çevik, 1999: 216–222). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilmekte olan sekiz yarıyıllık lisans programı alan dersleri, pedagojik formasyon dersleri ve genel kültür dersleri olarak üç grupta toplanmaktadır. Genel müzik bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan alan derslerinin hepsi birbirlerini destekleyerek ve paralel olarak gelişmektedir. Bu gelişim sürecinde önemli bir unsur olan çalgı eğitimi, sekiz yarıyıllık bir süreci kapsamakta ve diğer alan derslerinin öğretim aracı olarak da kullanılmaktadır.

Çalgı eğitimi kapsamında piyano eğitimi, müzik eğitimi programında önemli bir yere sahiptir. Çünkü sabit perdeli olması ve ses sınırının geniş olması piyanoyu müziksel işitme, okuma, yazma, armoni, eşlik, eser analizi ve ses eğitiminde

kolaylıkla kullanılabilen bir çalgı yapmaktadır. Bu bağlamda Kıvrak (2003: 209–211), piyanonun her tür ve yoğunluktaki çoksesliliğin elde edilebileceği, gelişimini tamamlamış, tartışmasız tek çalgı olması özelliği, onu müzik öğretmenin öğrenim ve meslek yaşamında önemli bir üstünlüğe oturttuğunu belirtmiştir. Müzik öğretmeni adayının ana çalgısı ne olursa olsun, piyano eğitiminde kazanacağı davranışlar tüm öğretmenlik hayatını dolaylı olarak etkileyecektir ve piyanonun armonik yapılanmalarda çözümlmeyi kolaylaştırıcı ve somutlaştırıcı tuş dizilimi ve mükemmel bir eşlik sazı olmasıyla müzik öğretmeni için vazgeçilmez bir enstrümana dönüşmektedir (Durak, 2007: 7).

“Piyano, müzik öğretmenin yetiştirilmesinde %80,7’lik bir oranla alan derslerinde etkili araç niteliğindeki tek çalgıdır. Bu aracın yerinde, yararlı ve etkin kullanılabilirliğini sağlamak ise piyano eğitiminin öncelikli amacını oluşturmaktadır. Çünkü öğrenci bu eğitimde giderek geliştirdiği/geliştireceği bilgi ve becerisiyle etkili biçimde piyanosunu kullanarak meslek yaşamında da yararlanacağı birikimi kazanacaktır. Böylece piyano bireyin müzik öğretmeni olarak yetişmesinde ‘alan çalgısı’, müzik öğretmenliği sürecinde ise ‘meslek çalgısı’ olarak her iki boyutta da yerini almaktadır” (Kıvrak, 2003: 209–211).

Bu yüzden müzik öğretmenliği eğitiminde bu çalgının alana ilişkin kullanım özellikleri ve amacına uygun eğitimi planlanıp programlandığında genel müzik eğitimine katkıları da oldukça büyük olacaktır. Buradan hareketle, piyano çalma becerilerine sahip olmayan bir müzik eğitimcisinin düşünülmemeyeceğini söylemek mümkündür.

Müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan piyano dersi, YÖK (Yüksek Öğrenim Kurumu) Başkanlığı’nın sunduğu müzik öğretmenliği lisans programında (1998: 80), “Piyano eğitimi ve öğretimi, müzik öğretmenliği programının temelini oluşturur. Aşamalı olarak teknik alıştırma ve etütleri, Türk ve dünya bestecilerinin eserlerinden örnekleri, eğitim müziği örneklerini, piyano edebiyatını ve okul müziğinde öğrenme ve öğretme tekniklerini kapsar” olarak tanımlanmaktadır.

Tüm mesleki alan dersleriyle doğrudan ilgili olan piyano dersinin hedeflerine ulaşabilmesi açısından planlı ve programlı bir disiplin içerisinde yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Bunun için eğitiminin, çalgı öğretim sürecini oluşturan temel unsurlara göre öğretim etkinliklerini düzenlemesi gerekmektedir.

Bu süreç içerisinde piyano öğretim programları içeriklerinin ve tüm öğelerinin, dünyaca kabul edilmiş piyano öğretim yöntemlerini ve evrensel metotları takip eden bir anlayışla hazırlanmış olması da gerekmektedir (Durak, 2007: 7–8). Öğrencinin bireysel özellikleri, öğrenme durumları, ilgisi ve beğenisine göre eğitimci piyano eğitimi sürecini planlamaktadır. Bu süreç içerisinde eğitimci, öğrencinin ilgi ve beğenisini de dikkate almalı, çalıştırılacak materyallerin seçiminde öğrencinin çalışması ve ilerlemesine yardımcı olmalıdır. Öğrencinin çalgısını iyi çalabilmesi için gerekli olan etüt çalışmalarının ve dönemlere göre eser çalışmalarının yanı sıra ilgi duyabileceği pop müzik ya da şarkıları öğrenmesi konusunda esnek bir tavır gösterebilir (Ercan, 1999: 143–145).

Mesleki müzik eğitimi alan bireylerin, piyano eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşmasında, öğretim programları ile kullanılan yöntem ve tekniklerin yanında, bu eğitimi destekleyecek temel müzik teorisi bilgileri, çokseslendirme teknikleri, armoni, kontrpuan, eser çözümlenme, müziksel yaratma, müzik tarihi, müzik formları alanlarında da teorik altyapılarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

1.2. Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi

Müzik eğitimcisinin yetiştirilmesinde önemli alan derslerinden birisi de müziksel işitme-okuma-yazma dersidir. Müzik teorisi ve işitme eğitimi temel olarak müziğin alt yapısını oluşturur ve piyano, diğer alan çalgısı, ses eğitimi, armoni, eşlik gibi temel müzik eğitimi alanlarının gelişmesinde teoride ve pratikte yardımcı olmaktadır. Bu amaca yönelik verilen müzik teorisi ve işitme eğitimi, çalgı eğitimi kadar önem kazanmaktadır. Müziksel işitme okuma yazma eğitiminin amacını Sevgi, öğrencide müzik belleği, dikkat, ritim duygusu, müzik tasavvuru, yaratıcılık,

müziksel duyarlılık, doğru, çabuk, güzel nota yazımı gibi davranışları ve becerileri kazandırıp geliştirmek olarak tanımlamıştır. Böylelikle öğrenciler okul müzik eğitimi dağarını kolaylıkla çözümleyebilecek, nota okuma becerisini kazanmış, çevre müziklerini derleyebilecek bilgi ve beceriye sahip müzik eğitimcileri olacaktır (Aktaran: Şengül, 2006: 9–10).

YÖK Başkanlığının sunduğu lisans programında (1998) “Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi dersi, müzikte kuramsal bilgileri, işitme eğitimi ve müzik biçimlerini kapsar. Ders, Türk ve Batı müziğinde armoni-kontrpuan, müzikte stil, üslup ve tür, çeşitli yapıları ve eğitim, okul müziği örneklerini inceleme, analiz, araştırma, tek ve çok ses algılama, ritmik yapıları tanıma, nota çözümleme, okuma ve yazma, müzik üretme tekniklerini kapsar.” şeklinde tanımlanmaktadır. 2006–2007 akademik yılından itibaren öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulamaya giren programdaki yenilikler içerisinde bu dersin daha önceki programda üç yarıyıl olan süresi yeni ders programında altı yarıyla uzatılmıştır. Bununla birlikte içeriği de kapsamlı olarak değiştirilmiştir. Yeni programa göre müziksel işitme okuma yazma eğitimi olarak adlandırılan bu ders içeriği altı yarıyıl içerisinde şu şekilde sunulmaktadır:

Sesin fiziksel özelliklerine ilişkin temel bilgiler, müzik dilinin öğeleri, yatay ve dikey aralıklar, farklı tonlarda, makamlarda ve sürelerde tek sesli ve düzeye uygun iki sesli ezgi okuma, yazma ve yaratma, tonal üç sesli akorların kök ve çevrimlerini okuma, alterasyon, süs notaları, modülasyon bilgisi, dominant yedili akoru temel ve çevrimleri okuma, yazma ve çözümleme uygulamaları; üç, dört, beş sesli (dominant dokuzlu) tonal akorlarla ve Orta Çağ modları ile uygulamalar; caz müziği dizileri, 20. yüzyıl müziği ve atonalite bilgisi ve bu düzeye uygun ezgi okuma, yazma, çözümleme, yaratma uygulamaları; popüler müzikte ve caz müziğinde kullanılan akor şifreleri ile uygulamaları ve müziksel işitme okuma öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin uygulamalar yapmak şeklindedir. (http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_icerikler.htm).

Barış ve Karkın (2003: 243–249), müziksel işitme okuma yazma eğitimi içerisinde yer alan sürekli ezgisel ve tartımsal okuma, bona okuma, notaları iyi takip

etme gibi davranış ve becerilerin çalgı eğitimini de bire bir etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırmaları sonucunda öğrencinin çalgısına hâkim olmasının önemli olmasının yanında, müziksel işitme okuma yazma dersinde nota okuma becerisi iyi olan bir öğrencinin verilen herhangi bir eseri çalgısında çok rahat çalabileceğini ortaya çıkarırken, deşifresi zayıf olan bir öğrencinin eseri çıkarmakta güçlük çekeceği belirtilmiştir.

Bu bağlamda Şengül (2006: 8), müzik teorisi ve işitme eğitiminin diğer müzik derslerinin alt yapısını oluşturduğunu ve müzik öğretmeni adaylarının bestecilik ve müzikal yaratıcılık yönlerinin ortaya çıkmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Müziksel işitme-okuma ve yazma eğitiminde doğru işitmenin, söylemenin ve çalmanın yolları öğretilir. Bu derste etkinlikler, diğer özel alanlardaki etkinliklerle pekiştirilir, yaşatılır. Öğrencinin sesini ve çalgısını kullanırken ürettiği sesin temizliği, değişik açılarda nota okuma becerisi, toplu müzik yaparken kendi dışındaki grupları dinleyip doğru, güzel ve etkin ses üretmesi, bu etkinlikleri sürdürürken gerekli olan müziksel duyarlılık müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminde kazandığı davranışlarla gerçekleşmektedir. Bununla birlikte, müzik öğretmenin derslerinde öğretilen şarkının çalgı eşliğinin yazımında da öncelikle o şarkının hangi tonalitede olduğunu, o tonaliteye ait hangi derecelerin kullanıldığını ve hangi müzik formunda yazıldığını bilmesi gerekmektedir. Teorik bilgisi ile bu ön çalışmayı gerçekleştiren müzik öğretmeni armoni bilgisini kullanarak o tonalitede kullanılan derecelere uygun akorlara, o formun özelliklerini yansıtacak bir eşlik yazabilmelidir. Akorların yapılarını ve kuruluşlarını iyi kavramış bir müzik öğretmeni, bu bilgisini çalgı becerisiyle birleştirebildiğinde ise öğrencilerinin söylediği şarkılara kolaylıkla doğaçlama eşlik yapabilecektir. Parçaların çoksesli söylenmesi ya da çalınması gerektiğinde, müzik öğretmenin o parçayı çoksesli hale getirebilmesi için yazacağı diğer partilerin özelliklerini bilmesi gerekmektedir. Örneğin dört sesli bir türkü düzenlemesi yapacak öğretmen, bas partisinin ses sınırlarını ve kullandığı anahtarları bilmelidir (Canakay, 2007: 7, Şengül, 2006: 9–10).

Müzik öğretmenleri tarafından müzik teorisi ve işitme, çalgı ve armoni gibi temel dersler sonucunda edineceği bilgi ve becerilerin ders içi ve ders dışı

etkinliklerde kullanılması istenen ve beklenen bir durumdur. Bu bilgi ve beceriler ders içi ve ders dışı etkinliklerde, müzik öğretmenleri tarafından bilgi ve beceri seviyelerine göre uygulamaya farklı düzeylerde yansıtılabilir. Okul şarkılarına, marşlara ya da güncel müzik türlerinden örneklere yer verecek ve çalgısıyla eşlik edecek müzik öğretmenlerinin asgari düzeyde bir şarkıya I (tonik), IV (subdominat), V (dominant), hatta I (tonik), V (dominant) gibi temel akorları yerleştirebilmesi ve gerektiğinde figürlendirmesi, bilgi ve beceri düzeylerine göre şarkıya yan dereceleri ve ara dominantları kullanarak eşlik etmeleri mümkündür (Bilgin, 2006: 327–334).

1.3. Armoni ve Eşlik Eğitimi

Müzik eğitimi veren kurumlarda 2006–2007 akademik yılından itibaren uygulamaya giren yeni programda müziksel işitme okuma yazma dersinden bağımsız olarak yer alan “Armoni”, müzik teorisi ve işitme eğitiminin devamı niteliğindedir. Bu ders, uygulamaya giren öğretmen yetiştirme programlarındaki yenilikler içerisinde “Armoni-Kontrpuan-Eşlik” adıyla dört dönem bağımsız bir ders olarak yer almıştır.

Say’a göre (2001: 96–97) armoni, “İki ya da daha fazla sayıda sesin kaynaşması, seslerin ilerleyiş ilkelerini inceleyen uyum bilimi ve sanatına denir. Armoni bir sistemdir. Armoni öğrenimi, bestecilik eğitiminin esas konularından biridir. Öte yandan çalgı ve ses sanatçılarının da büyük ölçüde yararlandığı bir bilim ve sanat alanıdır. Onu geliştirmek isteyen müzikçilerin armoni kitaplarına yönelmesi ve sistemli bir çalışmaya girişmesi gerekir.”

Armoni eğitimine başlamak için müziğin temel teorik bilgilerinin ve belirli düzeyde pratiğin olması gereklidir. Bu bağlamda Cangal (1999: 16), armoni eğitimine başlamadan önce bireyin nota bilgisi, dizi ve tonalite bilgisi, aralık bilgisi, akor bilgisi gibi temel müzik bilgileri ve müzik teorisi bilgilerine sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte belirli bir düzeyde işitme eğitimi alması gerekliliği ve piyano gibi klavyeli bir çalgıda en azından kolay piyano parçaları,

solfej parçaları, kadans ve armoni ödevlerini çalabilecek seviyede olması gerekliliğini belirtmiştir. Buradan yola çıkarak, müzik eğitimi içerisinde müzik teorisi ve işitme eğitimi derslerinin armoni eğitimine, bu derslerle birlikte armoni dersinin de çalgı eğitimiyle hem amaç hem de içerik yönünden birbirlerini destekleyerek bütünlük oluşturduğu söylenebilir.

Aynı şekilde Sevgi (2005: 199–211), armoni eğitiminin müzikle ilgili her meslek grubunu ilgilendiren, bir öğretisi ve sistematığı olan, bilim ve sanatın kesiştiği bir alan olduğunu belirtmiştir. Armoni eğitiminin kapsamı, süresi ve verilmiş biçimi bu eğitimin ne için alındığı ile ilintili olmadığında, beklenen verime ulaşmada problemler yaşanabilir. Örneğin kompozisyon eğitimi için gereken bir armoni eğitimi, üslup ve stil bilgisi ile ilişkilendirilip desteklenmez ise yeterince işlevsel olamayabilir. Bir yorumcuya verilen armoni eğitimi, yorumlanan eserlerin armonik analizi ile ilişkilendirilmez ise askıda kalır. Bir caz müzisyenine verilen armoni eğitimi, yapılmış doğaçlamalarda armoninin nasıl kullanıldığına yönelik analizlerle desteklenmez ise tutarsız doğaçlamalara varan sapmalar görülebilir.

Müzik eğitimi bölümlerinde verilmekte olan armoni eğitimi, kendisinden önce ön bilgi niteliğindeki müzik teorisi eğitimi ile birlikte içerik yönünden incelendiğinde kapsadığı konular şu şekildedir;

* Armoni dersine ön bilgi niteliği taşıyan ve müzik teorisi ile işitme eğitiminde verilmekte olan dizi ve tonalite bilgisi (majör dizi ve tonalite, minör dizi ve tonalite), majör minör tonaliteler arasındaki basamaksal, paralellik ve donanım ilişkileri, aralık bilgisi ve adlandırılması (basit ve bileşik aralıklar), aralıklarda inicilik çıkıcılık, aralıkların çevrimleri ve uyumu, akor bilgisi, akorların kök seslerine göre, niceliksel özelliklerine göre, basamaksal özelliklerine göre, işlevsel özelliklerine göre adlandırılması ve doğuşkanlardır.

* Bu temel bilgilerin devamı olarak armoni eğitiminde ise, akor bağlantıları (tonik, subdominant, dominant), kadanslar, dar durumda armonileme, geniş durumda armonileme, akorların çevrimleri (birinci çevrim 6'lı akorlar, ikinci çevrim 4/6

akorları), geçici ve işleyici sesler, geciktirici sesler, öncü sesler ve akorlar, dominant 7'li akoru, dominant 9'lu akoru, yan dereceler ve fonksiyonları (majör ve minörde II basamak, VI basamak, III basamak, VII basamak akorları) alterasyon ve modülasyon gibi konuları ve içeriklerini kapsamaktadır (Cangal, 1999: 3–9).

Görüldüğü gibi, içerik yönünden incelendiğinde armoni, müzik öğretmeni için mesleği sürecinde okul şarkılarını çok seslendirme ve şarkılara eşlik yapma gibi sürekli kullanacağı alanlarda gerekli bir derstir. Nitelikli bir müzik eğitimi için, müzik öğretmenin ders içinde ya da ders dışındaki tüm etkinliklerde kullanacağı okul şarkıları, öğrencide müziksel beğeni kazandırmada ve müzik yapma becerisini geliştirmede büyük önem taşımaktadır.

Müzik öğretmenliği mesleğinin gerekleri doğrultusunda bir armoni eğitiminin nasıl olması gerektiğini araştıran ve armoni eğitimine ilişkin Türkçe ve yabancı kaynakların konuya yaklaşım biçimlerini inceleyen Sevgi (2005: 199–211);

* Armoni eğitiminin müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde çözümler için koro partisi yerine klavye partilerinin eksen alınması ve geniş konum (açık serim) çalışmaları gerekliliği,

* Yapılan çözümlerinin mutlaka piyanoda çaldırılması, yazılmış olanların nasıl tınladığının tartışılması, mümkünse piyano dışında başka eşlik çalgıları için de modellere dönüştürülmesi gerekliliği,

* Yazılmış eşlikleri olan okul şarkılarının armonik analizlerinin yapılması, kullanılan armonilerin ve seçilen eşlik modellerinin uygunluğunun tartışılması,

* Eşliğin yapılış amaçları üzerinde önemle durulması, eşliklerdeki amaç değişikliğinin eşlik modeline nasıl yansıtılabileceği konusu üzerinde uygulamalı örneklere yeterince yer verilmesi gerekliliği,

* Eşliğin, beraber müzik yapmadaki izleyici rolü üzerinde ve bir şarkının değişen çalıcılık düzeylerine yönelik, değişen düzeyde eşlik örnekleri üzerinde olabildiğince durulması gerekliliği,

* Armoni eğitimine yönelik birçok kaynak incelenerek yalnız bir kaynağın esiri olmaksızın amaca yönelik örnek ve yöntemlerden yararlanılması gerekliliği,

* Armoni eğitiminde eşliğı yazılmış şarkı ya da benzeri materyallerden seçilmiş doğru ve güzel örneklerin sınıflandırılarak uygulama amaçlı kullanılması ve eşliklemedeki armonik arayışların gelişen armoni bilgisine koşut olabileceğı, bunun da çok sesli müziğı sevdirmede ve öğrencilerin beğeni anlayışlarının gelişmesindeki önemi ve gerekliliğı üzerinde durmuştur.

Sonuç olarak, armoni ve ezginin uyumlu bir şekilde bir araya getirilmesi, piyano ve değişik çalgılar ile şarkılara eşlik edilmesi müzik öğretmenin bilgi ve becerilerinin uygulamaya anında aktarmasıyla mümkündür. Bu noktada eşlik dersinin müzik teorisi, işitme eğitimi ve bu dersin devamı niteliğinde olan armoni eğitimi kadar önemli bir noktada olduğu söylenebilir. Bu anlamda “piyano ve diğer çalgılar için okul müziğindeki çeşitli ses ve çalgı eserlerine yazılmış eşlik müziklerini çalma ya da doğaçlama eşlik çalışmalarını kapsar” (YÖK, 1998) şeklinde tanımlanan eşlik dersi, 2006–2007 akademik yılından itibaren uygulamaya giren öğretmen yetiştirme yeni programında “Armoni-Kontrpuan-Eşlik” dersi içerisinde ve ayrıca “Eşlik Çalma” adı altında yer almaktadır. Yeni program çalışmasına göre “Armoni-Kontrpuan-Eşlik” olarak adlandırılan bu ders dört dönem içerisinde şu şekilde sunulmaktadır:

“Temel durumunda dört sesli, majör-minör akor bağlantılarını (plagal, otantik ve tam kadans) ve bu bağlantılarla piyanoda eşlik modellerini oluşturma ve uygun eserlerin armonik analizi. Temel durumda D7’li ve D9’lu akor bağlantıları. Yan dereceler kırık ve genişletilmiş kadans bağlantıları, marş armoni, verilen bas ve soprano partilerini çokseslendirme. Bu bağlantılarla piyanoda okul şarkılarını eşikleme. Okul şarkılarında iki seslilik konuları ve uygun eserlerin armonik analizi.

İşleme-geçit ve geciktirici sesler. Çevrim akorları, (6, 6/4 akorları) alterasyon, piyano ve diğer çalgılarda okul şarkılarını eşikleme, bu amaçla yazılmış eserlerin armonik analizine ve kontrpuana giriş (bire karşı bir, iki). Modülasyon türleri, yakın ve uzak tonlara modülasyon. Okul şarkılarını eşikleme ve uygun eserlerin armonik analizi. Bire karşı dört ve nakışlı kontrpuan çalışmaları ve kanon yazma.” (http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_icerikler.htm)

Bir şarkıya eşlik çalışmaları; müziksel işitme yeteneği, müzikal çözümleme, armoni-kontrpuan, eşlik yazımı bilgilerine ve bu amaçla yazılmış uygun örneklerin yeterince incelenip tüketilmesi ile yakından ilişkilidir. Müzik öğretmenin bir şarkıya piyano eşliği yazabilmesi için, ezgi ve eşlik partisi arasındaki ritmik-armonik vb. ilişkiler açısından inceleyebilmesi, ele alınan ezginin armonik ve ezgisel çözümlenmesini yapabilmesi, eşlik partisindeki akorların birbirlerine bağlanışlarını, ezginin ritmik yapısına ve üslubuna uygun eşlik figürlerini arayıp bulabilmesi, ezgi ile eşlik partisinin organik ve estetik bütünlük taşımasına dikkat edebilmesi gerekmektedir. Müzik öğretmenlerinin bir şarkıya I (tonik), IV (subdominat), V (dominant), hatta I (tonik),V (dominant) gibi esas uygulamalarla olduğu gibi, bilgi ve beceri düzeylerine göre yan dereceler ve ara dominantlar kullanarak eşlik etmeleri mümkündür. Bu bilgi ve beceriler ders içi ve ders dışı etkinliklerde, müzik öğretmenleri tarafından bilgi ve beceri seviyelerine göre uygulamaya farklı düzeylerde yansıtılabilir (Bilgin, 2006: 327–334).

Kasap (2005: 149–154), müzik öğretmenlerinin piyanoyu kendi sınıflarında etkin bir eğitim aracı olarak kullanabilmelerini sağlayan işlevsel piyano becerilerinin önemini vurgulamıştır. Bunlar, verilen bir ezgiye eşlik yapabilme, deşifre çalabilme, transpoze edebilme, çokseslendirme yapabilme, kadans çalabilme, analiz edebilme, doğaçlama yapabilme, birlikte çalma ve koro ve orkestra eserlerinin partilerini piyanoda çalabilme vb. becerilerdir. Bu işlevsel beceriler ile donanmış olarak mezun olan müzik öğretmenleri, piyanoyu görev yapacakları okullarda öğrencilerine müzik öğretirken, eşlik yaparken ve koro, çalgı veya çalgı gruplarına eşlik yaparken daha etkili olarak kullanabileceklerdir. Bundan dolayı, müzik öğretmeni adaylarının,

müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki piyano programlarında işlevsel piyano becerilerini kazanarak mezun olmaları gereklidir.

Sönmezöz (2006: 16), müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yapılan eşlik dersinin işlevsellik kazanması bakımından; ezgilerde fonksiyonların belirlenmesi, eşlik yapılacak parçanın analizi ile armonisinin oluşturulması, şarkının eşliğinin yapılandırılması ve yapılan eşliğin müzikalitesinin sağlanmasında gereken teknik kuralların okul şarkıları dikkate alınarak uygulanması gerekliliğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda eşlik dersinin içeriğinde yer alması gereken temel yaklaşımları;

1. Okul şarkılarını öğrenme ve öğretme tekniklerinin ve okul müziğine yönelik eşikleme ile ilgili besteleme tekniklerini içeren armoni, kontrpuan ve piyano bilgisinin, dersin içeriğinde yer alması,

2. Müzik öğretmeni adaylarının, okul müziğindeki çeşitli ses ve çalgı eserleri için yazılı eşlik müziklerini çalabilmesi,

3. Müzik öğretmeni adaylarına, okul müziğindeki çeşitli ses ve çalgı eserlerine doğaçlama eşlik yapabilme davranışının kazandırılması,

4. Derste kullanılan metotların eşlik yapabilme bilgi ve becerisini geliştirmesi açısından müzik öğretmenliğine yönelik olması,

5. Derste araç olarak seçilen eserlerin okul müziği ile ilişkili kılınması, şeklinde sıralanabilirliğini belirtmiştir.

Ayrıca müzik eğitimi kurumlarında verilmekte olan eşlik dersi içeriğinde yer alması gereken temel yaklaşımlara uygun olarak uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirme kriterleri oluşturmuştur. Bunlar;

* Eşlik edeceği okul müziklerinin öğretim tekniklerini uygulayabilme,

* Okul şarkılarına yazılmış eşlik müziklerini kolay deşifre edebilme, çalabilme, doğaçlama eşlik yapabilme,

* Eşlik yazılacak olan okul müziklerini ana hatlarıyla akorlandırabilme,

* Okul şarkılarına eşlik yazabilme, kendi yazdığı eşlik partiyonunu çalabilme,

* Öğrencinin sesini doğru kullanmasını sağlayabilmek amacıyla gerektiğinde eşlik partiyonu üzerinde transpoze yapabilme,

* Öğrencinin müziksel duyarlılığını ve müziksel beğenisini arttırıcı bir yaklaşımla eşlik edebilme, müzikalite açısından duyarlılık arttırıcı bir yaklaşımla eşlik edebilme,

* Müzikte seslerin, susların sürelerine göre çeşitli düzenlenimini, anlatım (ifade) öğelerini, biçim öğelerini, tür öğelerini dikkate alarak eşlik yapabilme,

* Müzikte vuruş ve ölçü kavramını belirleyici nitelikte eşlik yapabilme,

* Müzikte dizi, ton ve makam özelliklerini dikkate alarak eşlik yapabilme,

* Çeşitli müzik dönemlerini örneklendiren müziklerde dönem ve stil özelliklerine göre eşlik edebilme, oyun müziklerinde (sayışma, tekerleme ve ninni) değişik hız basamaklarını ve gürlük basamaklarını dikkate alarak eşlik yapabilme,

* Marşlarda yer alan değişik hız basamaklarını ve gürlük basamaklarını dikkate alarak eşlik yapabilme, ritim kalıplarındaki süre değerlerini belirleyebilmeyi arttırıcı bir yaklaşımla eşlik edebilme, İstiklal Marşı ve diğer milli marşlara eşlik edebilme ve marşları ezgisine uygun söyleyebilme niteliğini arttırıcı bir yaklaşımla eşlik edebilme,

* Ezgi kalıplarındaki başlangıç ve bitiş sesini, inici-çıkıcı özellikleri belirleyebilmeyi ve ezgi kalıplarını doğru söyleyebilme ve çalabilmeyi arttırıcı bir yaklaşımla eşlik edebilme,

* Uygun eşlik figürü bulabilme, değişik eşlik figürlerini aynı eser içinde kullanabilme,

* Şarkı sözlerinin anlamına uygun eşlik yapabilme, eşlik yapılacak şarkının düzeyine uygun eşlik yapabilme, eşlik yapacağı öğrenci ya da öğrenci grubu ile gerekli hallerde görsel iletişim (göz teması) kurabilme,

* Solo ya da koronun düzeyine uygun eşlik yapabilme, sınıf korolarına ve okul korosuna eşlik edebilme, bireysel ve toplu çalgı parçalarına eşlik edebilme, sosyal etkinliklerde yer alan müziklere eşlik edebilme, çeşitli gün ve haftalara ilişkin müziklere eşlik edebilme olarak belirlenmiştir (Sönmezöz, 2006: 30–32).

Kalkanoğlu (2007: 41–42) “Okul Şarkılarının Müzik Öğretmenlerinin Bilgi ve Beceri Düzeyine Göre Piyano İle Eşliklenmesine Yönelik Bir Model Önerisi” adlı tezinde, şarkıların armonik ve ezgisel çözümlenmesi, eşlik partisindeki akorların birbirlerine bağlanması, ezginin ritmik yapısına ve üslubuna uygun eşlik figürleri bulunması, sol elde akor bas seslerinin- sağ elde diğer akor seslerinin yer aldığı eşlik modellerinin oluşturulması, akor seslerinin iki ele dağıtılması konularıyla ilişkili eşlik modelleri oluşturmuş ve çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu araştırması sonucunda Kalkanoğlu;

Bir müzik öğretmenin aldıkları eğitim sonrasında verilen bir ezgiye eşlik yapabilme, deşifre çalabilme, transpoze edebilme, çokseslendirme yapabilme, kadans çalabilme, analiz edebilme, doğaçlama yapabilme, koro ve orkestra eserlerini piyanoda çalabilme becerilerine sahip olması ve armoni-kontrpuan-eşlikleme ve piyano eğitimi dersi birbirleriyle paralel bir şekilde yürütülmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Bununla birlikte, yüksek lisans ve doktora programları boyutunda okul şarkılarını eşliklemeye yönelik derslerin açılması, eser analizleriyle eşlik

modellerinin geliştirilmesi, okul şarkılarına müzik öğretmenlerinin yapabileceği uygun eşlik modelleri oluşturulması ve bu şarkılara piyano eşlikleri hazırlanarak, müzik derslerinde kullanılmasının sağlanması gerekliliğini belirtmiştir. Pop, caz, blues vb. müzik türleri ve bu müzik türlerinin eşlik modellerinin de incelenmesi, okul şarkılarına bu eşlik modelleri uygulanarak, müzik öğretmenlerince sunulması önerisinde bulunmuştur.

Benzer şekilde Sönmezöz'e göre (2006: 7), piyano eğitiminin bir uygulama alanı olan eşlik derslerinde, okul müziğindeki çeşitli ses ve çalgı eserlerine yazılmış eşlik partiyonlarını çalma ya da doğaçlama eşlik yapabilme ve zevk eğitim amacıyla da nitelikli güncel ve popüler örnekler sunulması, iyi bir müzik eğitimi açısından büyük önem taşımaktadır. Piyano kullanabilme ve yararlanma düzeyi ne kadar yüksek ve kaliteli olursa, elde edilecek başarı da o kadar yüksek olacaktır. Bu görüşe paralel olarak Çevik (1999: 216–222), müzik öğretmenlerinin eğitim gördükleri süre içerisinde pek çok alanda donanıma sahip olarak kendilerini yetiştirmekte olduklarını ve aldıkları eğitim sonrasında, mesleki eğitim kapsamına giren okul müzikleri, geleneksel müzikler, popüler müzikler, uluslararası müziklerden oluşan türlere ilişkin genel fikir sahibi olduklarını belirtmiştir.

Eğitimcilerin çoksesli eşlik eğitimine ve harflendirme sistemine yaklaşımlarını araştıran Akçalı (2007: 43–51), eşlik eğitime yönelik görüşler doğrultusunda, müzik öğretmenlerinin derslerde çoksesli eşlik yapmanın önemini yeteri kadar farkında olmadığı, harf şifreleri kullanımının düşük olduğu, müzik öğretmenlerinin kullandığı kitapların büyük bir kısmında çoksesli eşlikle ilgili bilgi ve akor bulunmadığı, lisans düzeyinde verilmekte olan çalgı ve armoni dersi programlarında günümüz armonisi ve türlerinin yer almadığı sonuçlarına ulaşmıştır. Araştırmada ayrıca müzik öğretmenlerinin %72,1'inin popüler müzik ve caz müziğinin de programlarda yer alması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Lisans düzeyinde çalışılan çalgı ve armoni dersi programlarında günümüz armonisi ve türleri yer almamaktadır. Temel olarak klasik armoni öğrenmek şarttır ama müzik öğretmeni adayları klasik armoninin dışında armoniler de duymak, kullanmak, çalmak isteyebilir. Anket sonuçlarından da çıktığı üzere popüler müzik ve caz müziği, bunların en temel

felsefesi olan doğaç çalma, eşlikleme lisans düzeyinde yoğun bir şekilde yerini almalıdır.

1.4. Caz Armonisi ve Eşlikleme

Caz müziği, armonisi, ritmik yapısı ve doğaçlamaya dayanan melodi tarzı ile ayrı bir öneme sahip olan özgür bir müziktir. Bununla birlikte caz müziğini ve armonisini sadece popüler müzik türü içerisinde düşünmek yanlış bir tanım olacaktır. Geçirdiği gelişim evreleriyle 19. yüzyılın sonundan başlayarak klasik müzik de dahil olmak üzere diğer müzik türleriyle etkileşime girerek gitgide bütün dünyada kullanılan, gelişen ve hatta eğitim müziği içerisinde yer alan, bilimsel olarak araştırılan ve pedagojik yaklaşımları geliştirilerek kullanılan bir tür olmaya başlamıştır.

Bu görüşe paralel olarak Say (2002: 233), popüler müzik çeşidi içerisinde ancak diğer türlerle karşılaştırıldığında niteliksel olarak anlatımdaki derinlikli düzey ve özgünlükle caz sanatının başarısının çok üstün düzeyde kaldığı görüşünü belirtmiştir. Öyle ki, bütün dünyada yaygınlaşmasıyla kalmamış, klasik müziği de etkilemiştir. 20. yüzyılın hemen başlarında klasik müzik bestecileri bu gerçeği görmüş, içlerinden Debussy, Ravel, Satie, Stravinski, Milhaud, Hindemith, Copland gibi bazı besteciler caz müzik türünden yararlanma yoluna gitmişlerdir.

Klasik müziğe göre çok farklı bir anlayışa sahip olan caz müziği armonisini ve ritmik yapısını anlayarak çözmek, öğrenmek ve uygulamak, öğrenciye daha geniş veya yeni bir müzikal bakış sağlayacaktır. Caz melodisinin başlıca özelliği sürekliliğidir. Başka bir deyişle caz melodisinde tekrarlara yer verilmez. Bunun başlıca sebebi ise, caz melodisinin ağırlıklı olarak doğaçlamaya dayanmasıdır. Bununla birlikte caz, melodi kaynağını blues dizisinden alan, armonik özellikleri yedili akorlar ve onların uzantıları olan, ritim yapısı yalın, ölçülerde kuvvetli zamanı ikinci ve dördüncü vuruşlar olan bir tür olarak tanımlanmıştır (Say 2002: 233).

Caz müziğinde kullanılan modlar, günümüzde de çok sıklıkla kullanılmaktadır. Örneğin majör ve minör pentatonik diziler, blues dizisi, tam ve yarım ton diziler, augmented dizileri gibi. Bu modlarla beraber, moda ait akorların üzerine kurulan melodide çokça kullanılan süsleme notalarıyla (grace notes), cazın swing yapısından gelen üçlemeli çalış anlayışı, cazın melodik rengini tümüyle ortaya çıkarmaktadır. Caz armonisinin, kendisini klasik armoniden ayıran en belirgin farklarından birisi sıklıkla kullanılan 6'lı, 7'li ve altere akorlardır. Bununla birlikte caz armonisi akorlarının klasik armoniden farklı olarak daha serbest hareket etme ve çözülme durumları, dolayısıyla çok daha radikal ve karmaşık modülasyon olasılıkları vardır. Özellikle caz armonisinin paralel hareketlere çokça yer vermesi ve doğaçlamaya dayalı icra biçimi göz önüne alındığında, çalması oldukça kolay ve zevkli olduğu söylenebilir. Bu görüşe paralel olarak Berköz (2006: 70), aynı anda üst üste kullanılan bemol beşli ve artmış beşli gibi akorların armonik olarak caza yeni hareketler getirdiğini belirtmiş ve bu akorların üstünde artmış veya eksilmiş dokuzlunun bulunduğu da düşünülürse cazın armonik olarak yeniliklere ne denli açık olduğunu ifade etmiştir.

Caz eğitimi, klasik müzik çalışmalarıyla temel teknik ve alışkanlıkları kazanmış bir öğrenciye, pratik ve hızlı şekilde akor sıralayabilme, ezgi yazabilme, karmaşık tartım kalıplarıyla oyun oynayabilme gibi pek çok gelişkin özellikler kazandırabilir (Babacan, 2001: 63).

1.5. Problem Durumu

Müzik eğitimcisinin, öğrenciye müziksel beğeni kazandırması gerektiği düşünüldüğünde müzik öğretim etkinlikleri içerisinde okul şarkıları dışında nitelikli güncel, popüler ve geleneksel müziklere yer vermesi önemlidir. Buna paralel olarak eğitimcinin de bu anlamda eğitim sürecinde kendisini geliştirmesi beklenen bir durumdur. Gelişen teknoloji, sosyal ve kültürel yapılara paralel olarak öğretmen de müzik kültürünü ve gelişim durumunu takip ederek öğrencilerinin beğeni ve düşüncelerini dikkate almalıdır. Müzik teorisi, müzik kültürü, müzik tarihi gibi lisans

derslerinde genel olarak değinilen güncel, popüler ve geleneksel müzik türleri ve teorilerinin yanında, armonizeleri ve eşlik yöntemleriyle uygulamada da yer alma gerekliliği düşünülmelidir. Bütün bu çalışmalardan yola çıkarak müzik eğitimi kurumlarında farklı müzik türlerine (caz, blues, vb.) ilişkin bilgilere yer verilmesi, bu türlerin armonik yapılarının ve eşlik modellerinin incelenerek müzik eğitiminde kullanılma durumunun tespit edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda caz müziğinde kullanılan modların ve caz müziği armonisinin 2006–2007 akademik yılından itibaren öğretmen yetiştiren kurumlarda uygulamaya giren yeni programda müziksel işitme okuma yazma ders müfredatında yer alması, caz armonisini uygulamada da kullanabilme fırsatı doğurmaktadır. Bu nedenle okul şarkılarıyla birlikte uygulama alanı olabilecek piyanoda eşlik dersi içerisinde caz armonisinin kullanım olanağı düşünülmektedir. Sonuç olarak bu çalışma caz armonisinin eşlik dersinde kullanılabilme durumu ve bu çalışmanın sağlayacağı katkıları bulmak amacıyla yapılmıştır.

1.5.1. Problem

Eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan eşlik dersi sürecinde caz armonisinin kullanılabilme durumu ve eşlik dersine etkisi nedir?

1.5.2. Alt Problemler

1. Müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin eşlik dersinde verilen parçanın armonik çözümlenmesine yönelik bilgi düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?

Eşlik dersi sürecinde;

1.1. Caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin verilen parçanın armonik çözümlenmesine yönelik ön-test bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.2. Caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin verilen parçanın armonik çözümlenmesine yönelik son-test bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.3. Caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin verilen parçanın armonik çözümlenmesine yönelik ön-test son-test bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.4. Caz armonisi kullanan öğrencilerin verilen parçanın armonik çözümlenmesine yönelik ön-test son-test bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

1.5. Caz armonisi kullanmayan öğrencilerin verilen parçanın armonik çözümlenmesine yönelik ön-test son-test bilgi düzeyleri arasında fark var mıdır?

2. Müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin eşliklemeye yönelik performans düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?

Eşlik dersi sürecinde;

2.1. Caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin eşliklemeye yönelik ön-test performans düzeyleri arasında fark var mıdır?

2.2. Caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin eşliklemeye yönelik son-test performans düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.3. Caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin eşliklemeye yönelik ön-test son-test performans düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.4. Caz armonisi kullanan öğrencilerin eşliklemeye yönelik ön-test son-test performans düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.5. Caz armonisi kullanmayan öğrencilerin eşliklemeye yönelik ön-test son-test performans düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan öğrencilerin caz armonisinin kullanımında dersin uygulamasına ve içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.6. Amaç

Bu araştırmanın amacı; Eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan eşlik dersi sürecinde caz armonisinin kullanılabilme durumunu tespit etmek ve öğrencilerin caz armonisinin kullanılma durumuna ilişkin görüşlerini belirleyerek eşlik dersi programına katkıda bulunmaktır.

1.7. Önem

Bu araştırma, caz armonisinin eşlik dersi içerisinde öğrencilerin görüşleri ve uygulamaları doğrultusunda kullanım durumunun ve etkililiğinin belirlenmesi, bu alanda deneysel yapılan ilk çalışma olması ve bundan sonraki yeni araştırmalara örnek olması bakımından önemlidir.

1.8. Varsayımlar

Araştırmada;

1. Kontrol edilemeyen değişkenlerin deney ve kontrol gruplarını aynı düzeyde etkilediği,
2. Veri toplamak için kullanılan gözlem formunun oluşturulmasında uzman görüşlerinin yeterliliği,
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin bu çalışmaya ilişkin görüşlerinin samimi olduğu ve gerçeği yansıttığı,
4. Araştırma sürecinde kullanılan parçaların öğrenci seviyesine uygunluğuna ilişkin alınan uzman görüşlerinin çalışma için yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.9. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,
2. Bu kurumda okutulmakta olan eşlik dersi ve bu dersin içeriğine uygun olarak seçilen ilköğretim müzik eğitiminde kullanılan okul şarkıları,
3. Eşlik dersini 2007–2008 öğretim yılı ikinci dönem ilk defa alacak olan ve bununla birlikte 1. 2. sınıf piyano dersi ile müzik teorisi ve işitme eğitimi dersine daha önce devam etmiş olan 3. sınıf öğrencileri,

4. Araştırmanın alışma suresi, ön-test son-testle birlikte ders uygulamaları toplam 11 hafta,

5. Araştırmanın suresi ve kapsamına gore eşlik, mzık teorisi ve armoni ile caz armonisinde belirlenen konular,

6. Araştırma, ayrılabilen çalışma suresi ve sağlanabilen maddi olanaklar ile sınırlıdır.

1.10. Tanımlar

Tonik: Tonal sistemde bir dizinin birinci derecesi ya da birinci derece üzerine kurulmuş akoron adı (Say, 2005: 487).

Subdominant: Tonal sistemde bir dizinin dördüncü derecesi ya da dördüncü derece üzerine kurulmuş akoron adı (Say, 2005: 383).

Dominant: Tonal sistemde bir dizinin beşinci derecesi ya da beşinci derece üzerine kurulmuş akoron adı (Say, 2005: 469).

Diatonik: 7 ana sesin oluşturduğu yalın dizi. “Bir sekizli içindeki tam ve yarım perdelerden kurulu majör ve minör dizilerin adı” (Say, 2005: 450).

Pentatonik Dizi: 5 dereceli ses sistemi (Say, 2005: 33).

Blues Dizi: Blue (-3’l ve -5’li) notalara sahip 5 sesli (pentatonik) dizi.

Augmented dizi: Beşinci derecesi yarım ses artırılmış dizi.

Mod: Belirli sayısal oranlara gore bir araya getirilmış bir dizi ses (Say, 2005: 489).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Niteliği

Bu araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemle eşlik dersi sürecinde okul şarkılarına klasik armoniyle yapılan eşliklere paralel olarak caz armonisinin kullanılabilirliği ve etkililiğini ölçmek amaçlanmıştır. Bununla birlikte caz armonisinin kullanımına ilişkin öğrencilerin düşüncelerini öğrenmek amacıyla görüşme yönteminden faydalanılmıştır. Deneysel süreçte her iki grupta yapılan derslerin içerikleri ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur (*Bkz.* Sf. 28–36). Buna dayanarak araştırmanın asıl amaçları doğrultusunda gerçekçi bir yaklaşımın oluşturulduğu ve ulaşılan sonuçların geçerlik güvenirliğine ilişkin önemli bir gösterge olduğu söylenebilir.

Araştırma, 2007–2008 öğretim yılı ikinci dönemde Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 3. sınıfta okumakta olan öğrencilerle yürütülmüştür. Deneysel yöntemde kullanılan “Kontrol Gruplu Ön-Test – Son-Test” desende deney ve kontrol gruplarına öğrenciler random (rastgele) yöntemiyle atanmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, 2007–2008 öğretim yılı ikinci dönemde Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında 3. sınıfta verilmekte olan eşlik dersini ilk defa alacak 40 öğrenci içerisinde 1. ve 2. sınıfta piyano dersi ile müzik teorisi ve işitme eğitimi dersine devam etmiş 30 öğrenciden oluşturulmuştur.

Tablo-1: Araştırma Grubunun Sayısal Dağılımı

Araştırma Grubu	Tasarlanan		Gerçekleşen	
	Sayı	%	Sayı	%
	30	100	29	96,6

Tablo-1’de, araştırmayı oluşturan grubun sayısal dağılımı görülmektedir. Buna göre, ön-test sonrasında kontrol grubundan bir öğrencinin derslere düzenli devam etmemesi nedeniyle programdan geri kaldığı için araştırma grubundan çıkarılmıştır. Bu nedenle 30 öğrenci ile tasarlanan deneysel çalışma 29 öğrenci ile yapılmıştır.

Tablo-2: Deney ve Kontrol Gruplarının Dağılımı

Grup	Tasarlanan		Gerçekleşen	
	Sayı	%	Sayı	%
Deney	15	50	15	50
Kontrol	15	50	14	48,3

Tablo-2’de eşlik dersini ilk defa alacak 40 öğrenci içerisinde 1. ve 2. sınıfta piyano dersi ile müzik teorisi ve işitme eğitimi dersine devam etmiş 30 öğrencinin gruplara göre dağılımı görülmektedir. Öğrencilerin bir derste deşifre eşlik becerileri gözlemlenerek seviyeleri belirlenmiş ve gruplar random seçkisiz “random” yöntemle deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Buna göre deney grubu 15 kişiden, kontrol grubu ise 14 kişiden oluşmuştur. Araştırmada deney ve kontrol grupları ile ortak 3

saat eşlik dersi yapılarak temel eşlik ve armoni bilgileri işlenmiş, bu süreç sonucunda ön-test olarak yazılı sınav ve gözlem yoluyla performans sınavı yapılarak daha sonra deney ve kontrol grupları ile konular ayrılarak işlenmiştir.

Tablo-3: Grupların Ön-Test Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması

Grup	N	x	ss	d	t	p
Deney	15	78,89	15,39	27	,942	0,354
Kontrol	14	73,21	17,04			

p<0,05

Tablo-4: Grupların Ön-Test Performans Sonuçlarının Karşılaştırılması

Grup	N	x	ss	d	t	p
Deney	15	387,500	92,912	27	,072	0,943
Kontrol	14	385,267	72,207			

p<0,05

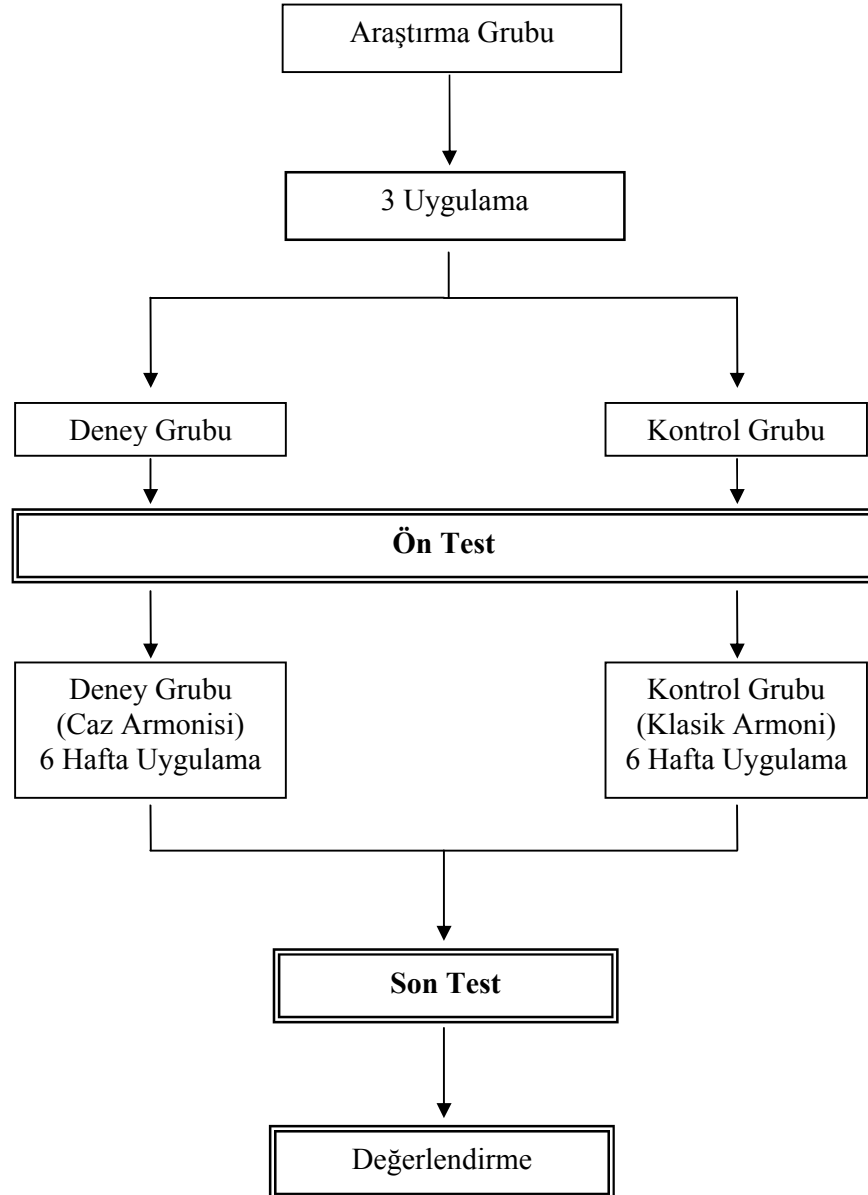
Tablo-3 ve 4'te görüldüğü üzere, deney ve kontrol gruplarının ön-test bilgi düzeyleri (p=0,354) ve ön-test performans düzeyleri (p=0,943) arasında P<0,05 önem düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Buna göre, deney ve kontrol gruplarının ön-test bilgi düzeyleri ve performans sonuçları bakımından deneysel işlem öncesinde birbirlerine eş seviyede oldukları söylenebilir.

2.3. Araştırmanın Deseni

Araştırma “Kontrol Gruplu Ön-Test – Son-Test” deneysel desen modeline göre uygulanmıştır. Araştırmanın kuramsal boyutunun oluşturulabilmesi için eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan klasik armoni ve eşlik ders içerikleri ile caz armonisi ile ilgili kaynaklar incelenerek deneysel süreçte uygulamaya girecek konular belirlenmiş ve uzman görüşlerine başvurularak deneysel süreç planlanmıştır. Öğrencilerin bir derste deşifre

eşlik becerileri gözlemlenerek seviyeleri belirlenmiş ve gruplar seçkisiz “random” yöntemle deney ve kontrol gruplarına ayrılmıştır. Deneysel süreçte armoni ve eşlik dersine başlangıç teşkil eden bazı temel konular ön-test öncesinde 3 hafta sürecinde ders olarak işlenmiştir. Bu süreç sonucunda ön-test ve son-testte kullanılacak araştırmacı tarafından yazılmış parça ile bilişsel alan bilgisi ölçme sınavı (yazılı) için parça belirlenmiştir. Performans ölçme sınavında kullanılmak üzere eşlik dersinde kazandırılması gerekli davranışlardan oluşan gözlem formu piyano öğretim elemanlarının görüşleriyle belirlenmiş ve bu doğrultuda hazırlanmıştır. Her iki gruba da ön-test ve son-testte aynı parça çaldırılmış, test öncesinde öğrenciye parçayı incelemesi için 10 dakika verilmiştir. Bununla birlikte deneysel süreç içerisinde her ders için kullanılacak eşlik parçaları uzman görüşlerine başvurarak belirlenmiştir. Deneysel işlem sürecinde her iki grupta da aynı parçalar çalışılmıştır. Bu aşamada kontrol grubu ile klasik armoni doğrultusunda eşlik dersi yürütülmüş, deney grubu ile caz armonisi ile eşlik dersi yürütülmüştür. Bu süreç sonucunda son-test yapılmış bununla birlikte deney grubundaki öğrencilerden bu çalışmayla ilgili görüşleri istenmiştir.

Görüşlerin analizinde elde edilen veriler düzenlenmiş, araştırmacı tarafından incelenerek görüş birliği ve görüş ayrılığı ifade eden cümleler ayrılmış ve görüşlerin analizinde güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır. $\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$ (Miles ve Huberman,1994). Bu doğrultuda araştırmacının güvenilirliği % 92 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70’in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Akt: Duban, Küçükıılmaz, 2008: 773). Buna göre elde edilen sonuç güvenilir kabul edilmektedir.

Şekil-1: Araştırmanın Deseni

2.4. Veri Toplama Yöntemleri

Bu araştırmada kullanılan veriler kaynak tarama, deneysel işlemde kullanılan kontrol gruplu ön-test son-test modeli ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın kaynak tarama kısmında eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi müzik eğitimi anabilim ballarında verilmekte olan müzik teorisi ve armoni eğitimi içeriği ile eşlik ders içeriği incelenerek bu alanlarda yazılı materyaller toplanmış ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırma kapsamına alınan konular saptanmıştır. Caz armonisi ile ilgili yazılı kaynaklar ve metotlar incelenerek, caz armonisinin deneysel araştırmaya katılacak öğrenci seviyeleri ve bilgi düzeylerine göre uzman görüşleri doğrultusunda kapsamı ve içeriği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında eşlik dersi sürecinde anlatılacak konular sınıflandırılarak deneysel süreç içerisinde ders saatlerine paylaştırılmıştır.

Deneysel işlemde eşlik dersi içeriğine ve araştırma kapsamına alınan konulara göre kazanılması beklenen davranışlar belirlenmiş, uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda davranış gözlem formu oluşturulmuştur. Araştırmanın kapsamı içerisinde ön-test ve son-test yazılı sınavı için uzman görüşleri doğrultusunda bilişsel alan bilgisi ölçümünde kullanılacak parça araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Alan bilgisi ölçümü verilen parçanın armonisine uygun olarak akor yerleştirme (klasik armoni ya da caz armonisi) ile sınırlandırılmıştır. Son-testte yazılı sınavına ek olarak deneysel işlemde caz armonisi ile eşlik dersine katılan deney grubu öğrencilerinden çalışma ile ilgili görüşleri de istenmiştir. Aynı zamanda deneysel çalışma sürecinde ön-test ve son-testte kullanılacak parça ile ders içerisinde kullanılacak parçaların seçimi yapılmıştır.

2.4.1. Davranış Gözlem Formu

Deneysel süreçte eşlik dersi sonucunda kazanılması beklenen davranışları gözlemek amacıyla ön-test son-testte kullanılmak üzere davranış gözlem formu

oluşturulmuştur. Bu form, eşlik dersi sonucunda öğrencilerin verilen bir parçaya eşlik yapma becerilerini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Buna göre, öğrencilerden verilen bir parçaya (klasik armoni ya da caz armonisi kullanarak) uygun akor yerleştirebilmesi, akorları doğru figürlendirebilmesi, parçayı eşgüdümlü çalabilmesi, melodiyi ve tartımları doğru çalabilmesi gibi temel kazanılması beklenen davranışlar gözlem formunda yer almıştır. Davranış gözlem formu için uzman görüşü alınması yeterli görülmüş, geçerlik güvenirlik testi yapılmamıştır.

Deneysel süreçte ön-test ve son-testte kullanılan gözlem formu içerisindeki davranışların puanlaması, her davranışın 100 tam puan üzerinden değerlendirilip, toplam puanın 16 ölçüye bölünerek parçanın her ölçüsünün 6,25 üzerinden hesaplanmasıyla elde edilmiştir (*Bkz.* Ek-1). Ön-test ve son-testte kullanılan yazılı sınav değerlendirmesi de 100 tam puan üzerinden her ölçünün (16 ölçü) 6,25 üzerinden hesaplanmasıyla elde edilmiştir (*Bkz.* Ek-2).

2.4.2. Uygulamada Kullanılan Parçalar

Araştırmada veri elde etmek amacıyla ön-test ve son-testte kullanılmak üzere alan bilgisi ve performans için birer parça araştırmacı tarafından yazılmış (*Bkz.* Ek-1 ve Ek-2), deneysel çalışmanın her dersi için kullanılmak üzere çeşitli parçalar belirlenmiştir. (*Bkz.* Ek-3) Bu parçaların seçiminde ve ön-test son-testte kullanılan parçalar için eşlik ve piyano öğretim elemanlarından uzman görüşü alınmıştır.

2.5. Deneysel Süreç

Bu araştırma, 2007–2008 öğretim yılında Şubat-Mayıs ayları içerisinde 11 haftayı kapsamaktadır. Deneysel çalışma öncesinde eşlik dersi kapsamında anlatılacak konular sınıflandırılarak deneysel süreç içerisinde ders saatlerine paylaştırılmıştır. Bu süre içerisinde deneysel çalışmaya yönelik sınıflandırılan konular şu şekildedir:

2.5.1. Piyanoda Eşlik Dersi Uygulaması İçin Planlanan Konular

Kontrol Grubu

1. Dizi çalışmaları
2. Dizi içerisindeki I. IV. ve V. derece akor kurulumları
3. Dizi içerisinde kadans akorlarıyla dar durumda yakın hareket
4. Dizi içerisinde kadans akorlarıyla 1'lik nota kullanarak eşlik
5. Sol el figür örnekleri ve dizi içerisinde kadans akorlarıyla figür çalışması
6. Dominant 7'li akor kurulumu ve D7 - T çözümleri
7. T - S - D7 - T akor yürüyüşü
8. Okul şarkılarına akor yerleştirme ve kullanılan akorları figürlendirme
9. Aradominant akoru ve kurulumu
10. Örnek parça uygulamaları

Deney Grubu

1. Dizi çalışmaları
2. Dizi içerisindeki I. IV. ve V. derece akor kurulumları
3. Dizi içerisinde kadans akorlarıyla dar durumda yakın hareket
4. Dizi içerisinde kadans akorlarıyla 1'lik nota kullanarak eşlik
5. Sol el figür örnekleri ve dizi içerisinde kadans akorlarıyla figür çalışması
6. 7'li akorlar ve kurulumları
7. Tonalite içerisinde 7'li akorların atlamalı, paralel yürüyüşleri ve bağlantıları
8. 6'lı akorlar ve kurulumları
9. Tonalite içerisinde 6'lı akorların atlamalı, paralel yürüyüşleri ve bağlantıları
10. Örnek parça uygulamaları

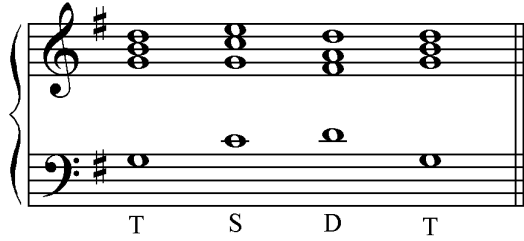
2.5.2. Dersin İşlenişi

1. Hafta

Deney ve Kontrol Grubu

Deney ve kontrol gruplarıyla do majör, sol majör, la majör, fa majör, si bemol majör ve ilgili minör tonalitelerinde piyano ile dizi ve çevrim akor kurulumları (birinci ve ikinci çevrim akorlar) yapılmıştır. Bu dizilerin birinci (Tonik), dördüncü (Subdominant) ve beşinci (Dominant) dereceleri üzerine kurulan akorlarla klavyede dar durumda kadans kurulumları ve akorlar arası yakın hareketler çalışılmıştır (Ör. Şekil-2).

Şekil-2: Sol Majör'de Dar Durumda Tam Kadans

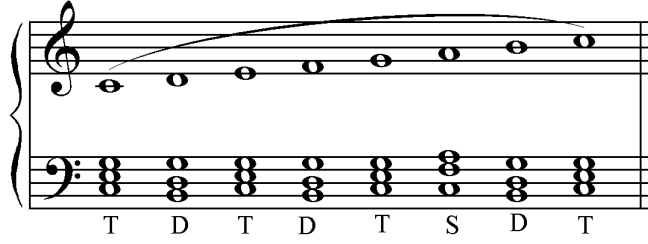

2. Hafta

Deney ve Kontrol Grubu

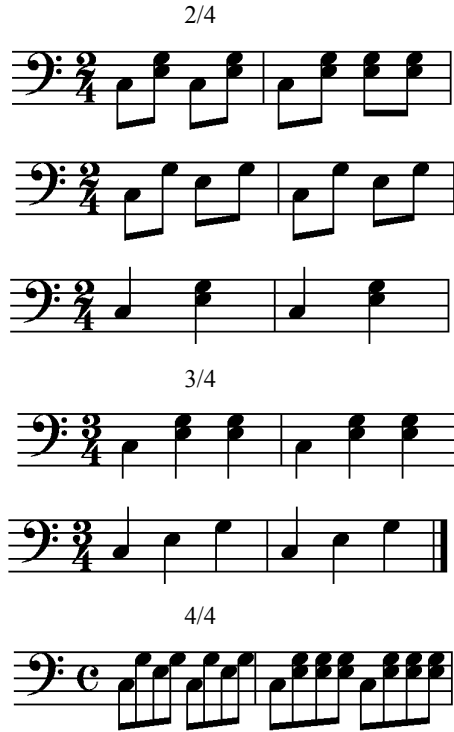
Deney ve kontrol gruplarıyla verilen bir diziye 1'lik nota süreleriyle, I. IV. ve V. derece akorları kullanarak eşlik çalışması yapılmıştır. Öğrenci dizi seslerinin her biri için uygun akor bularak eşlik yapmıştır. Ayrıca sol el figür örnekleri anlatılarak, ölçü sayısına uygun figürlendirme çalışması ile dizi içerisinde kadans akorlarıyla figür çalışması yapılmıştır.

Şekil-3: Do Majör'de Her Ses İçin Uygun Akor Yerleştirme

Şekil-3 ve Şekil-5'teki örnekler, "akor bulma" çalışmasına yönelik örnekler olduğundan, sağ el ile sol el arasında armoni kurallarına göre oluşan paralel yürüyüşler göz ardı edilmiştir.

Şekil-4: Sol El İçin Figürler

3. Hafta

Deney ve Kontrol Grubu

Deney ve kontrol gruplarıyla ilk iki derste yapılan kadans çalışmaları, verilen dizi seslerine uygun akor yerleştirme ve figürlendirme çalışmaları farklı dizilerde çalışılarak, verilen parça içerisinde uygulama çalışması yapılmıştır. (*Bkz.* Ek-3)

4. Hafta

Ön-Test Uygulamaları

Deney ve Kontrol Grubu

Ön test uygulamaları yapılmıştır. İlk ön-test uygulaması olan yazılı sorusu için öğrenciler bir sınıfta toplanmış ve öğrencilerden 20 dakika süre içerisinde verilen parçaya uygun akorları yerleştirmeleri istenmiştir. (*Bkz.* Ek-2) İkinci ön-test uygulaması için öğrenciler tek tek performans sınavına girmişlerdir. Sınavda öncelikle öğrenci verilen parçayı 10 dakika incelemiş, daha sonra öğrenciden parçaya uygun akorlar ve figürlendirme ile piyanoda eşlik yapması istenmiştir. (*Bkz.* Ek-1)

5. Hafta

Kontrol Grubu

Kontrol grubu ile Dominant 7'li akorları, akor kurulumu ve tonalite içerisinde D7 akoru ve çevrimlerinin tonik akoruna çözümleri anlatılmıştır. Bir dominant 7'li akorunun yapısı, içerdiği yeden notası, triton aralıkları ve bunların nerelere çözüldüğü anlatılmış, bu sayede öğrencinin tonik akoru öncesi sıklıkla neden dominant 7'li akorunun kullanıldığını kavraması üzerine çalışılmıştır. Verilen dizinin

uygun olabilecek seslerine D7 akoru kullanması istenmiştir. Verilen parçaya öğrenciden uygun akorları yerleştirmesi ve D7 akorunu kullanması istenmiştir. Daha sonra öğrenciden parçaya uygun bir figür bularak parçayı çalması istenmiştir. (*Bkz.* Ek-3)

Şekil-5: Do Majör Dizisi ve D7 Akorlarının Kullanımı

The image shows a musical score for a piano. The top staff is a treble clef with a Do Major scale (C4 to C5) written as a single melodic line. The bottom staff is a bass clef with a sequence of 14 chords: T, D7, T, D7, T, S, D7, T, T, D, S, T, D7, T, D7, T. The chords are written as block chords. The letters T, D, S, and S represent the notes of the chords: T (Tonic), D (Dominant), S (Supertonic), and S (Subdominant).

Deney Grubu

Deney grubu ile caz armonisi akor kurulumu ve şifreleme üzerine teorik bilgiler verilmiş, 7'li akorlar, kurulumları ve tonalite içerisinde 7'li akorların atlamalı ve paralel yürüyüşleri ve bağlantıları anlatılmıştır. (*Bkz.* Ek-4 ve Ek-5) Verilen parçaya öğrenciden uygun 7'li akorları yerleştirmeleri istenmiştir. Daha sonra 7'li akorlarla şifrelenmiş parçayı akorun kök sesi basta, diğer üç sesi de akor ya da arpej şeklinde figürlendirerek çalmaları istenmiştir.

Şekil-6: Diyatonic Sıralı 7'li Akorlar

The image shows a musical score for a piano. The top staff is a treble clef with a sequence of seven diatonic 7th chords: CΔ7, Dm7, Em7, FΔ, G7, Am7, Bm7(b5). The chords are written as block chords. The letters Δ, m, Δ, and b5 represent the quality of the chords: Δ (Major), m (Minor), Δ (Major), and b5 (Half-Diminished).

Şekil-7: 7'li Akor ve Arpej Çalışmaları

The image shows a musical score for a piano. The top staff is a bass clef with a sequence of four 7th chords: CM7, Em7, FM7, C. The chords are written as block chords. The letters M, m, M, and C represent the quality of the chords: M (Major), m (Minor), M (Major), and C (C Major).

CM7 Dm7 Em7 FM7 Dm7 G7 CM7

CM7 FM7 Em7 Dm7 CM7

6. Hafta

Kontrol Grubu

Kontrol grubu ile Dominant 7'li akorunun tam kadans içerisinde kullanımı anlatılmıştır. Farklı tonalitelere tam kadans çalışmaları D7 akoru kullanılarak çalışılmıştır. Verilen parça içerisinde uygun akor yerleştirilirken D7 akorunun da kullanımı istenmiş ve parça uygun figür seçilerek çalışılmıştır. (*Bkz.* Ek-3)

Şekil-8: Do Majör'de Kadanslar

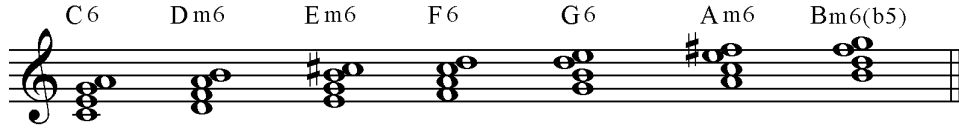
T S D7 T T S D7 T T S D7 T

Deney Grubu

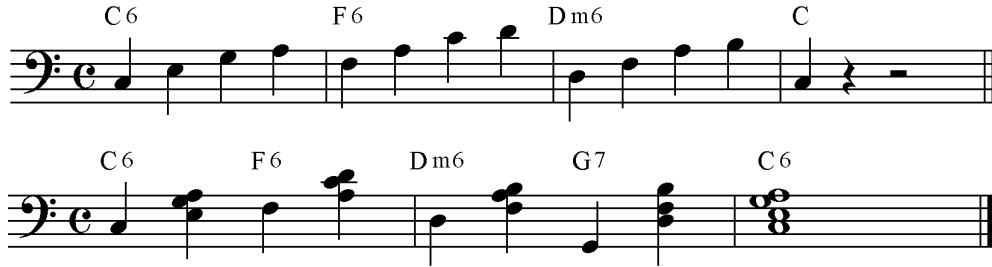
Deney grubu ile 6'lı akorlar, kurulumları ve tonalite içerisinde 6'lı akorların atlamalı ile paralel yürüyüşleri ve bağlantıları anlatılmıştır. Verilen parçaya öğrenciden uygun olabilecek seslere 6'lı akorları yerleştirmeleri istenmiştir. Daha sonra 6'lı akorların da bulunduğu parçayı akorun kök sesi basta diğer üç sesi de akor ya da arpej şeklinde figürlendirerek çalmaları istenmiştir. (*Bkz.* Ek-3)

Şekil-9: Do Majör'de Diyatonik Olarak 6'lı Akorları

Şekil-10: 6'lı Akor ve Arpej Çalışmaları

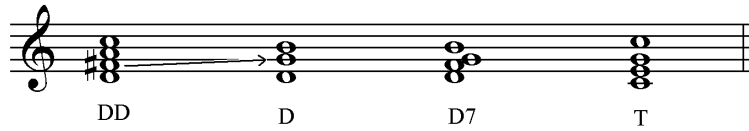

7. Hafta

Kontrol Grubu

Kontrol grubu ile dominantın dominantı akoru ve kurulumu anlatılmıştır. Farklı tonalitelerde örnek ara dominant kurulumları ve çözümleri çalışılmış ve parça içerisinde kullanım yeri, özellikleri ve işlevi gösterilerek örneklendirilmiştir. (*Bkz.* Ek-3)

Şekil-11: Dominantın Dominantı ve Çözümü

Deney Grubu

Deney grubu ile tonalite içerisinde 6'lı ve 7'li akorların atlamalı, paralel yürüyüşleri ve bağlantıları tekrar edilerek çalışılmıştır. Örnek parça içerisinde uygulamalar yapılmıştır. (*Bkz.* Ek-3)

8. 9. ve 10. Hafta

Deney ve Kontrol Grubu

Deney ve kontrol gruplarıyla yapılan derslerdeki konular tekrar edilerek, konularla bağlantılı örnekler çalışılmış ve parçalar içerisinde uygun akor yerleştirme ve figürlendirme yapılarak dersler tamamlanmıştır. (*Bkz.* Ek-3)

11. Hafta

Son-Test Uygulamaları

Deney ve Kontrol Grubu

Deney ve kontrol grupları ile son-test uygulamaları yapılmıştır. İlk olarak son-testte yazılı sorusu için öğrenciler bir sınıfta toplanmış ve öğrencilerden 20 dakika süre içerisinde verilen parçaya uygun akorları yerleştirmeleri istenmiştir. (*Bkz.* Ek-2) Bununla birlikte sınav sonunda deney grubu öğrencilerinden bu çalışmaya ilişkin görüşleri istenmiştir. İkinci son-test uygulaması için öğrenciler tek tek performans sınavına girmişlerdir. Sınavda ön-testte olduğu gibi öğrenci verilen parçayı 10 dakika incelemiş, daha sonra öğrenciden parçaya uygun akorlarla piyanoda eşlik yapması istenmiştir. (*Bkz.* Ek-1)

2.6. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen veriler, bilgisayar programı (SPSS 10.0) yardımıyla uzman tarafından işlenerek çözümlenmiştir. Verilerin analizinde Independent-Samples T-Test'i kullanılmıştır. Bununla birlikte caz armonisinin kullanımına ilişkin görüşme verileri frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak elde edilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında verilmekte olan eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin derste verilen bir parçanın armonik çözümlenmesine yönelik bilgi düzeyleri, eşliklemeye yönelik performans düzeyleri ve caz armonisi kullanan öğrencilerin dersin içeriğine ve uygulamasına yönelik görüşleri olarak üç ana başlık altında incelenmektedir. Elde edilen bulgular alt problemlere göre sıralanmış, tablolar halinde sergilenmiş ve sözel olarak ifade edilerek yorumları yapılmıştır.

3.1. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşlik Dersinde Verilen Bir Parçanın Armonik Çözümlenmesine Yönelik Bilgi Düzeyleri

3.1.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlenmesine Yönelik Ön-Test Bilgi Düzeyleri

Tablo-5: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Test Bilgi Düzeyleri

Ön Yazılı		n	x	ss	d	t	p
Toplam Davranış	Deney	15	78,89	15,39	27	,942	0,354
	Kontrol	14	73,21	17,04			

p<0,05

Tablo-5’te eşlik dersinde verilen bir parçanın armonik çözümlenmesine yönelik olarak caz armonisi kullanan deney grubu ve kullanmayan kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlem öncesinde yapılan ön-test bilgi düzeyleri arasında p değeri 0,354 olarak görülmektedir. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön-test bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ve gruplar arasında dengeli bir dağılımın söz konusu olduğu söylenebilir.

3.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlenmesine Yönelik Son-Test Bilgi Düzeyleri

Tablo-6: Deney ve Kontrol Grupları Son-Test Bilgi Düzeyleri

Son Yazılı		n	x	ss	d	t	p
Toplam Davranış	Deney	15	99,17	2,20	13,226	3,659	0,01
	Kontrol	14	76,79	22,79			

$p < 0,05$

Tabloda görüldüğü üzere, deney ve kontrol gruplarının armonik çözümlenmeye ilişkin son-test bilgi düzeyleri arasında p değeri 0,01 olarak $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinin altındadır. Deney ve kontrol gruplarının armonik çözümlenmede son-test ortalamaları ise deney grubunda 99,17, kontrol grubunun 76,79’dur. Sonuç olarak son-testte deney ve kontrol grupları arasında her iki gruptaki gelişmeyle beraber deney grubu lehine daha olumlu bir sonuç olduğu görülmektedir. Bununla birlikte p değerinin de 0,01 olması anlamlılık düzeyinin yüksek olduğunu göstermekte ve sonucu desteklemektedir. Sonuç olarak son-testte deney grubunun verilen parçanın armonik analizinde doğru akor tespit etme ve yerleştirme konusunda daha başarılı olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.1.3. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test Son-Test Bilgi Düzeyi Değişim Farkı

Tablo-7: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Test ve Son-Test Değişim Farkı

Ön Yazılı – Son Yazılı		n	x	ss	d	t	p
Toplam Davranış	Deney	15	20,28	14,32	27	1,794	0,08
	Kontrol	14	3,57	32,91			

$p < 0,05$

Deney ve kontrol gruplarının ön-test ve son-test bilgi düzeyleri arasında değişim farkını incelediğimizde puan ortalamalarının farkları deney grubunun 20,28, kontrol grubunun ise 3,57 olarak görülmektedir. Bununla birlikte p değeri 0,08 ile 0,05 anlamlılık düzeyinin üstündedir. Sonuç olarak değişim farkları arasında bir anlamlılık yoktur. Ancak ortalamalara bakılırsa 20,28 ile deney grubunun ön-test ve son-test arasında daha fazla gelişim gösterdiği söylenebilir.

3.1.4 Deney Grubunun Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri

Tablo-8: Deney Grubunun Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri

Deney Grubu		n	x	ss	d	t	p
Yazılı	Ön-Test	15	78,89	15,39	14,572	-5,053	,000
	Son-Test	15	99,17	2,20			

$p < 0,05$

Tabloda görüldüğü gibi, deney grubunun ön-test bilgi düzeyleri ortalaması 78.89, son-test bilgi düzey ortalaması ise 99,17'dir. Deney grubunun ön-test son-test bilgi düzeyleri arasında p değeri 0,00 olarak görülmektedir. Buna göre, iki test arasında anlamlı bir fark olduğu ve eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan deney

grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test bilgi düzeyleri arasında olumlu yönde gelişim olduğu söylenebilir.

3.1.5 Kontrol Grubunun Eşlik Dersinde Verilen Parçanın Armonik Çözümlemesine Yönelik Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri

Tablo-9: Kontrol Grubunun Ön-Test ve Son-Test Bilgi Düzeyleri

Kontrol Grubu		n	x	ss	d	t	p
Yazılı	Ön-Test	14	73,21	17,04	26	-,470	,642
	Son-Test	14	76,79	22,79			

$p < 0,05$

Tabloda görüldüğü üzere, kontrol grubunun ön-test bilgi düzeyleri ortalaması 73,21, son-test bilgi düzeyi ortalaması 76,79'dur. Deney grubunun ön-test son-test bilgi düzeyleri arasında p değeri 0,642 olarak görülmektedir. Sonuç olarak eşlik dersi sürecinde kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test bilgi düzeyleri arasında olumlu yönde gelişim olduğu söylenebilir ancak ön-test ve son-test arasında p değerine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

3.2. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşliklemeye Yönelik Performans Düzeyleri

3.2.1. Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Performans Düzeyleri

Tablo-10: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Performans Düzeyleri

Ön-Test		n	x	ss	d	t	p
Doğru Sesle Çalma	Deney	15	80,417	19,745	27	-1,231	0,229
	Kontrol	14	87,500	8,839			
Doğru Tartımla Çalma	Deney	15	77,500	19,162	27	-,387	0,702
	Kontrol	14	80,357	20,635			
Uygun Akor Yerleştirme	Deney	15	70,000	19,479	27	,721	0,477
	Kontrol	14	70,089	17,015			
Akorları Doğru Figürlendirme	Deney	15	75,416	29,264	27	,462	0,648
	Kontrol	14	70,535	27,455			
Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	79,167	20,684	27	,312	0,758
	Kontrol	14	76,786	20,426			
Toplam Davranış	Deney	15	387,500	92,912	27	,072	0,943
	Kontrol	14	385,267	72,207			

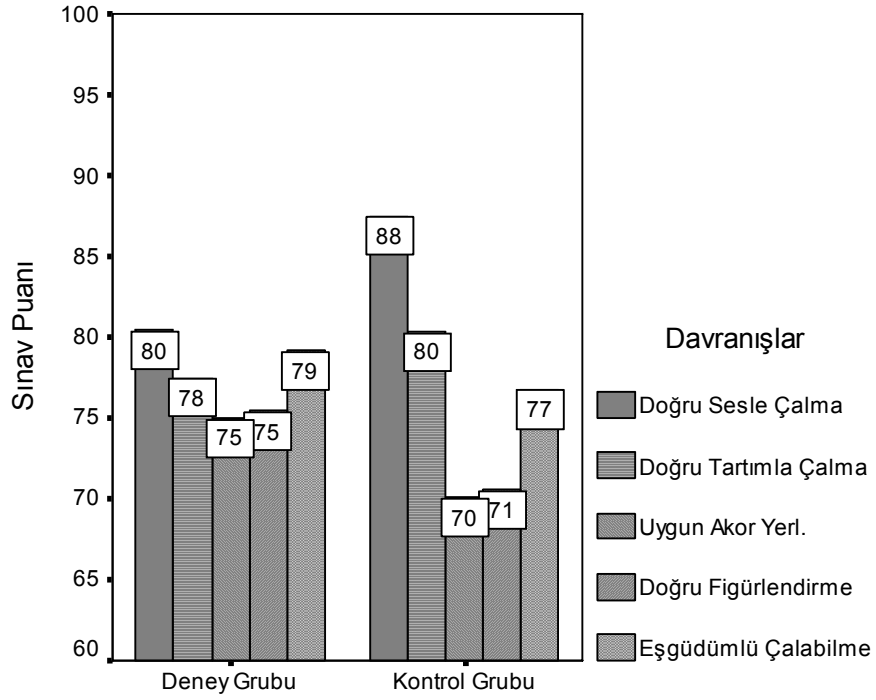
p<0,05

Tablo 10'da deney ve kontrol gruplarının verilen bir parçayı eşliklemeye yönelik olarak ön-test performans düzeyleri görülmektedir. Tabloda verilen melodiyi doğru çalma davranışında p değeri 0,229, verilen parçayı doğru tartımla çalma davranışında p değeri 0,702, verilen parçaya uygun akor yerleştirme davranışında p değeri 0,477, verilen parçanın akorlarını doğru figürlendirebilme davranışında p değeri 0,648 ve eşgüdümlü çalabilme davranışında p değeri 0,943 olarak görülmektedir. Bunun sonucunda davranışlarda her iki grubun ön-test sonuçlarında

anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Toplam davranışlarda 387,500 deney grubu, 385,267 kontrol grubu ortalamasına göre her iki grubun performans seviyelerinin birbirine yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

Şekil-12: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Performans Davranış Düzeyleri

Şekil 12’de deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön-test performans sonuçlarının ortalama puanları görülmektedir. Her iki grubun en yüksek davranışı “verilen melodiyi doğru sesle çalma” ve en zayıf davranışı “verilen melodiye uygun akor yerleştirme” olarak görülmektedir. Şekilde özellikle her iki gruptaki öğrencilerin diğer davranışları arasında fazla bir fark görülmezken, grupların kendi davranışları arasında ön-testte, çaldıkları parçaya uygun akoru tespit etmede çok iyi olmadıkları görülmektedir.

3.2.2. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşliklemeye Yönelik Son-Test Performans Düzeyleri

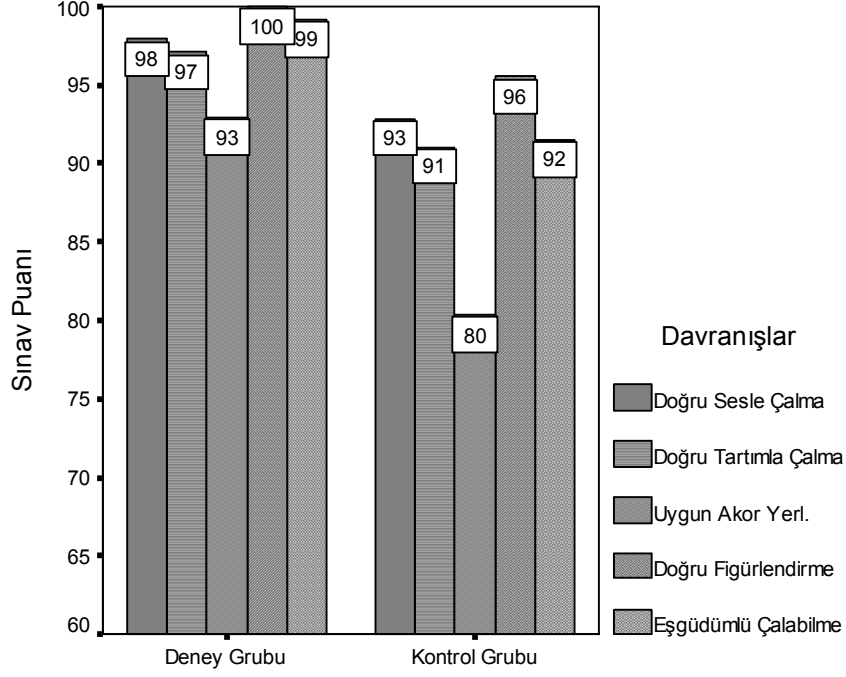
Tablo–11: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Son-Test Performans Düzeyleri

Son-Test		n	x	ss	d	t	p
Doğru Sesle Çalma	Deney	15	97,91	3,85	27	1,811	0,08
	Kontrol	14	92,85	10,06			
Doğru Tartımla Çalma	Deney	15	97,08	5,72	27	1,779	0,08
	Kontrol	14	91,07	11,68			
Uygun Akor Yerleştirme	Deney	15	92,92	8,80	20,633	2,714	0,01
	Kontrol	14	80,36	15,08			
Akorları Doğru Figürlendirme	Deney	15	100,0	0,00	13,000	2,016	0,04
	Kontrol	14	95,54	8,29			
Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	99,17	2,20	13,827	2,365	0,02
	Kontrol	14	91,52	11,91			
Toplam Davranış	Deney	15	487,08	15,93	15,559	2,608	0,01
	Kontrol	14	451,34	48,92			

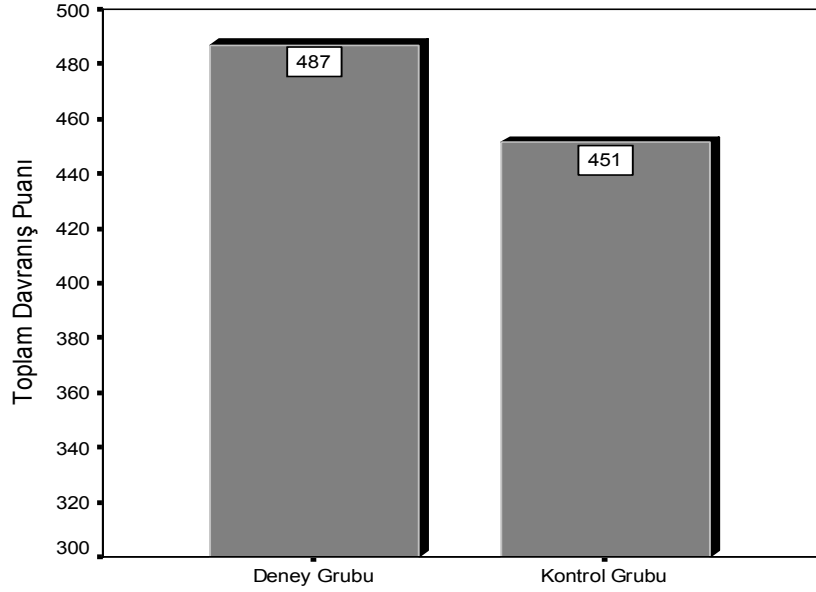
$p < 0,05$

Tablo 11’de görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarının verilen bir parçayı eşliklemeye yönelik olarak son-test performans düzeyleri arasında p değerine ($p < 0,05$) göre, uygun akor yerleştirme ($p = 0,01$), akorları doğru figürlendirme ($p < 0,04$) ve eşgüdümlü çalabilme ($p < 0,02$) davranışlarında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bunun yanında doğru sesle çalma ($p < 0,08$) ve doğru tartımla çalma ($p < 0,08$) davranışlarında p değerine göre anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Sonuç olarak toplam davranışta 0,01 p değeri ve ortalamalara göre deney grubu lehine anlamlı bir fark oluştuğu söylenebilir.

Şekil-13: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşiklelemeye Yönelik Son-Test Performans Davranış Düzeyleri

Şekil-14: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşiklelemeye Yönelik Son-Test Performans Toplam Davranış Düzeyleri

Deney ve kontrol gruplarının son-test performans düzeyleri arasındaki fark şekil 13 ve 14’te görüldüğü gibidir. Buna göre deney ve kontrol grupları performans düzeyleri arasında davranışlarda çok büyük bir fark olmadığı söylenebilir. İki grup arasında ortalamalara göre doğru sesle çalma, doğru tartımla çalma, akoru doğru figürlendirme ve eşgüdümlü çalabilme davranışlarında deney grubu lehine 4 ile 7 puan arasında fark görülmektedir. Bununla birlikte iki grup arasındaki en büyük puan farkı 13 puan ile “uygun akor yerleştirme” davranışında görülmektedir. Sonuç olarak genel olarak toplam davranış farkını incelediğimizde kontrol grubuna (ortalama 451,34) kıyasla deney grubunun (ortalama 487,08) son-test performans düzeylerinde daha başarılı olduğu söylenebilir.

3.2.3. Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrenciler İle Kullanmayan Öğrencilerin Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Son-Test Performans Düzeyleri Değişim Farkları

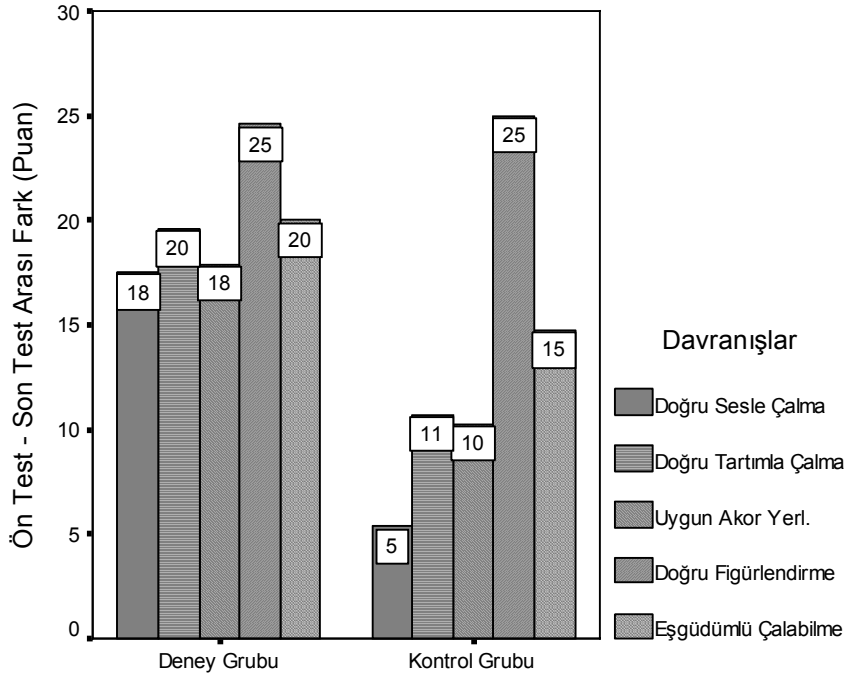
Tablo–12: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Son-Test Performans Düzeyleri Değişim Farkları

Ön-Test – Son-Test		n	x	ss	d	t	p																																																								
Doğru Sesle Çalma	Deney	15	17,50	20,34	18,161	2,095	0,04																																																								
	Kontrol	14	5,35	7,69				Doğru Tartımla Çalma	Deney	15	19,58	20,57	27	1,202	0,24	Kontrol	14	10,71	19,05	Uygun Akor Yerleştirme	Deney	15	17,91	23,24	27	,941	0,35	Kontrol	14	10,26	20,30	Akorları Doğru Figürlendirme	Deney	15	24,58	29,26	27	-,041	0,96	Kontrol	14	25,00	25,00	Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	20,00	21,54	27	,674	0,50	Kontrol	14	14,732	20,45	Toplam Davranış	Deney	15	99,58	95,96	27	1,073	0,29
Doğru Tartımla Çalma	Deney	15	19,58	20,57	27	1,202	0,24																																																								
	Kontrol	14	10,71	19,05				Uygun Akor Yerleştirme	Deney	15	17,91	23,24	27	,941	0,35	Kontrol	14	10,26	20,30	Akorları Doğru Figürlendirme	Deney	15	24,58	29,26	27	-,041	0,96	Kontrol	14	25,00	25,00	Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	20,00	21,54	27	,674	0,50	Kontrol	14	14,732	20,45	Toplam Davranış	Deney	15	99,58	95,96	27	1,073	0,29	Kontrol	14	66,07	68,93								
Uygun Akor Yerleştirme	Deney	15	17,91	23,24	27	,941	0,35																																																								
	Kontrol	14	10,26	20,30				Akorları Doğru Figürlendirme	Deney	15	24,58	29,26	27	-,041	0,96	Kontrol	14	25,00	25,00	Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	20,00	21,54	27	,674	0,50	Kontrol	14	14,732	20,45	Toplam Davranış	Deney	15	99,58	95,96	27	1,073	0,29	Kontrol	14	66,07	68,93																				
Akorları Doğru Figürlendirme	Deney	15	24,58	29,26	27	-,041	0,96																																																								
	Kontrol	14	25,00	25,00				Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	20,00	21,54	27	,674	0,50	Kontrol	14	14,732	20,45	Toplam Davranış	Deney	15	99,58	95,96	27	1,073	0,29	Kontrol	14	66,07	68,93																																
Eşgüdümlü Çalabilme	Deney	15	20,00	21,54	27	,674	0,50																																																								
	Kontrol	14	14,732	20,45				Toplam Davranış	Deney	15	99,58	95,96	27	1,073	0,29	Kontrol	14	66,07	68,93																																												
Toplam Davranış	Deney	15	99,58	95,96	27	1,073	0,29																																																								
	Kontrol	14	66,07	68,93																																																											

p<0,05

Tablo 12’de deney ve kontrol gruplarının verilen bir parçayı eşliklemeye yönelik olarak ön-test ve son-test performans düzeylerinin değişim farkları görülmektedir. Buna göre doğru sesle çalma davranışı $p=0,04$ olarak anlamlı bir fark oluşturmuştur. Diğer davranışlar ve toplam davranış farkı değerlerinde anlamlı bir olmadığı ortaya çıkmıştır. Ortalamalara göre, akorları doğru figürlendirme davranışında kontrol grubunda daha yüksek bir fark oluşurken, doğru sesle ve tartımla çalma, uygun akor yerleştirme ve eşgüdümlü çalma davranışlarında deney grubu lehine fark oluşmuştur. Sonuç olarak davranış ortalamalarında ön-test ve son-test farkları incelendiğinde deney grubunda çok daha fazla ilerleme olduğu söylenebilir. Toplam davranış farkı deney grubunda 99,58 iken kontrol grubunda 66,07 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil-15: Deney ve Kontrol Gruplarının Eşliklemeye Yönelik Ön-Test Son-Test Performans Düzeyleri Değişim Farkları

Deney ve kontrol grupların ön-test son-test arasındaki değişim farkları şekil 15’te görüldüğü gibi her iki grupta da ilerleme olduğunu göstermektedir. Grafığe göre en büyük farkın deney grubu lehine ilk davranışta ortaya çıktığı söylenebilir.

Bununla birlikte deney grubunun puan farkları incelendiğinde ikinci, üçüncü ve dördüncü davranışta da yüksek bir farkın ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

3.2.4. Deney Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri

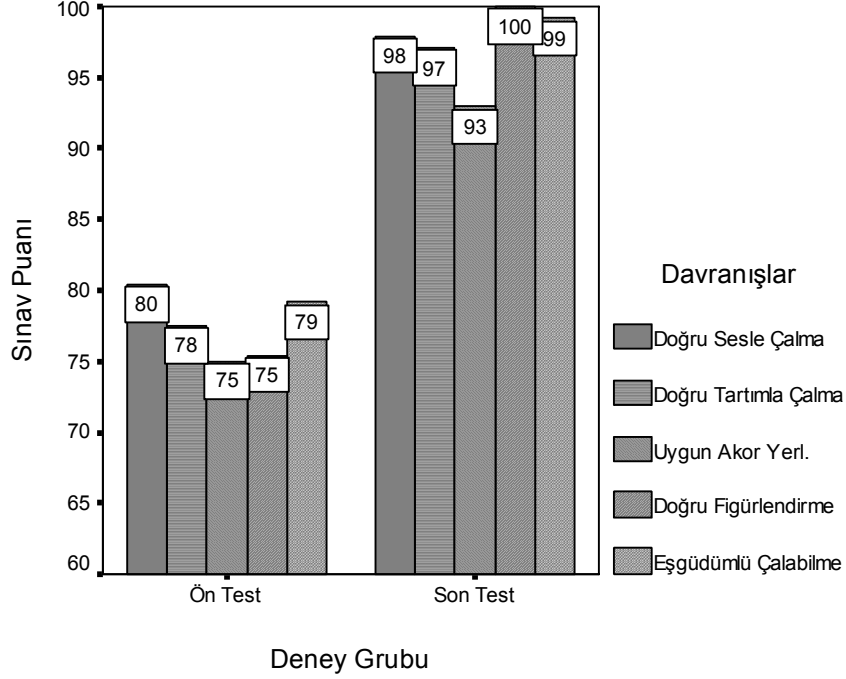
Tablo-13: Deney Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri

Davranışlar	Test	n	x	ss	d	t	p
Doğru Sesle Çalma	Ön	15	80,41	19,74	15,067	-3,369	,002
	Son	15	97,91	3,85			
Doğru Tartımla Çalma	Ön	15	77,50	19,16	16,477	-3,793	,001
	Son	15	97,08	5,72			
Uygun Akor Yerleştirme	Ön	15	75,00	19,47	19,482	-3,247	,003
	Son	15	92,91	8,79			
Akorları Doğru Figürlendirme	Ön	15	75,41	29,26	14,000	-3,253	,003
	Son	15	100,00	,00			
Eşgüdümlü Çalabilme	Ön	15	79,16	20,68	14,316	-3,724	,001
	Son	15	99,16	2,19			
Toplam Davranış	Ön	15	387,50	92,91	14,822	-4,091	,000
	Son	15	487,08	15,92			

$p < 0,05$

Tablo-13'te deney grubunun eşliklemeye yönelik ön-test ve son-test performans puanları görülmektedir. Buna göre bütün davranışların ve toplam davranış puanının p değerlerinin $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinin altında olduğu görülmektedir. Sonuç olarak davranışların hepsinde anlamlı bir fark olduğu ve ön-test son-test arasında önemli sayılabilecek bir fark ortaya çıktığı söylenebilir. Toplam davranışta ön-test puanları 387,50 olan deney grubunun son-test puanlarının 487,08'e yükselmesi bununla birlikte p değerinin 0,00 anlamlılık düzeyinde olduğu düşünüldüğünde deney grubunun başarılı olduğu söylenebilir.

Şekil-16: Deney Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Davranış Düzeyleri

Deney grubunun ön-test ve son-test performans düzeyleri arasındaki davranış farklarının bulunduğu tabloda da görüldüğü gibi, iki test arasında bir ilerlemenin mevcut olduğu söylenebilir. Davranışlar içerisinde doğru figürlendirebilme 25 puan yükselerek en büyük farkı oluşturmuştur. Bununla birlikte doğru sesle çalma davranışı 18 puan, doğru tartımla çalma 19 puan, uygun akor yerleştirme 18 puan ve eşgüdümlü çalabilme 20 puan yükselmiştir.

3.2.5. Kontrol Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri

Tablo-14: Kontrol Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Düzeyleri

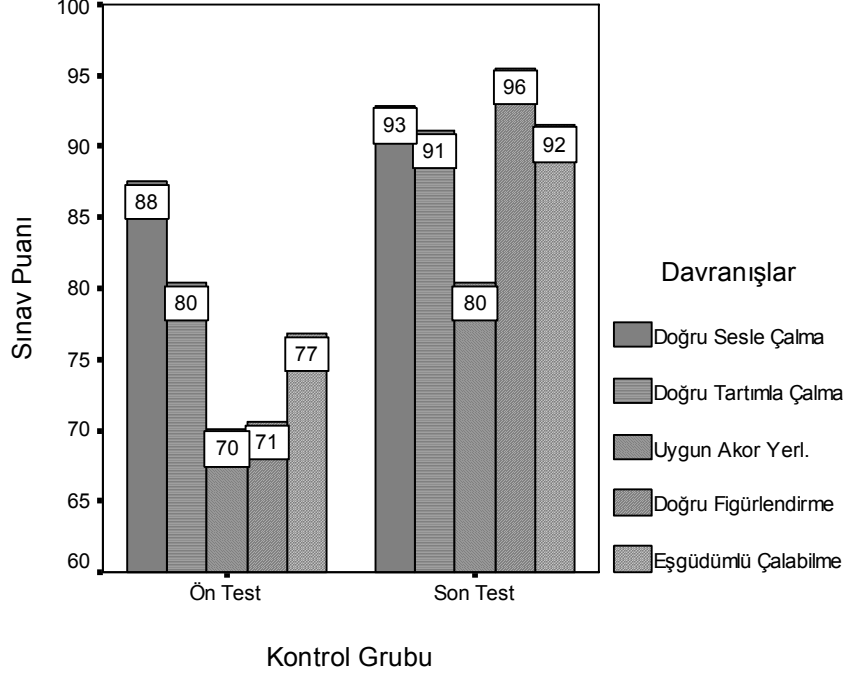
Davranışlar	Test	n	x	ss	d	t	p
Doğru Sesle Çalma	Ön	14	87,50	8,83	26	-1,496	,147
	Son	14	92,85	10,06			
Doğru Tartımla Çalma	Ön	14	80,35	20,63	26	-1,691	,103
	Son	14	91,07	11,68			
Uygun Akor Yerleştirme	Ön	14	70,08	17,01	26	-1,690	,103
	Son	14	80,35	15,08			
Akoru Doğru Figürlendirme	Ön	14	70,53	27,45	15,35	-3,262	,003
	Son	14	95,53	8,28			
Eşgüdümlü Çalabilme	Ön	14	76,78	20,42	20,92	-2,331	,028
	Son	14	91,51	11,91			
Toplam Davranış	Ön	14	385,26	72,20	22,85	-2,834	,009
	Son	14	451,33	48,91			

$p < 0,05$

Tablo-14'te kontrol grubunun verilen bir parçayı eşliklemeye yönelik olarak ön-test ve son-test performans düzeyleri görülmektedir. Buna göre davranışların ön-test son-test arasındaki fark ortalamaları incelendiğinde doğru figürlendirme davranışında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Kontrol grubunun toplam davranış puanının ön-testte 385,26 iken son-testte 451,33'e yükselmesi ve p değerinin ($p < 0,05$) anlamlılık düzeyinde olması toplam davranışta gelişim olduğunun göstergesidir.

Şekil-17: Kontrol Grubunun Eşliklemeye Yönelik Ön-Test ve Son-Test Performans Davranış Düzeyleri

Grafikte kontrol grubunun ön-test ve son-test performans düzeyleri arasındaki davranış farkları görülmektedir. Buna göre, ön-test ve son-test arasında ilerlemenin olduğu söylenebilir. Davranışlar içerisinde doğru sesle çalma davranışı 5 puan, doğru tartımla çalma davranışı 11 puan, uygun akor yerleştirme davranışı 10 puan, doğru figürlendire davranışı 25 puan ve eşgüdümlü çalabilme davranışı 15 puan artış göstermiştir.

3.3. Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Verilmekte Olan Eşlik Dersi Sürecinde Caz Armonisi Kullanan Öğrencilerin Dersin İçeriğine İlişkin Görüşleri

Eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan 15 öğrencinin, caz armonisinin kullanımında dersin içeriğine ve uygulamasına yönelik görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan bulgular çalışmanın genel yapısı ve içeriğine göre sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda ortaya çıkan görüşler önce görüş birliği ve görüş ayrılığı olarak sınıflandırılmış, daha sonra yapılan uygulamanın genel yapısı, içeriği ve beğeniye yönelik olarak öğrencilerin görüşleri sınıflandırılmıştır. Ortaya çıkan görüşler şu şekildedir:

Tablo–15: Deney Grubu Öğrencilerinin Çalışmaya Yönelik Görüşleri

<i>Caz Armonisi Kullanan Deney Grubu Öğrencilerinin Derslerin İçeriğine ve Uygulamasına Yönelik Görüşleri</i>	f
a) Güzel, zevkli ve faydalı bir çalışmaydı	10
b) 7'li ve 6'lı gibi farklı akorlar kullanmak hoşuma gitti ve parçaya tını zenginliği kattı	7
c) Müzikal düşünceme katkısı oldu, artık eşlik ettiğim parçalarda daha zengin tınılı ve renkli akorlar kullanabileceğim	3
d) Caz armonisi hakkında biraz bilgi sahibi oldum ve bu sayede en basit bir okul parçasını bile zevkli hâle getirebileceğime inanıyorum	2
e) Önceden bildiğim ama adını koyamadığım teorik bilgilerin hepsi somutlaştı	1
f) Eşlik derslerinin böyle devam etmesini umuyorum ve bu tür çalışmaların sürekli olmasını temenni ediyorum	3
g) Alışmadığım için hoşuma gitmedi	1
h) Bildiğimiz 3'lü armoni daha net ve kulağa tam oturur şekilde	1
Toplam Öğrenci Sayısı: 15	

Çizelgede görüldüğü gibi, caz armonisinin kullanımına yönelik olarak elde edilen bulgular sekiz farklı görüş içerisinde toplanmıştır. Bunlar içerisinde görüş birliği ve görüş ayrılığı sınıflaması sonrasında görüşlerin güvenilirliği % 92 olarak bulunmuştur.

$$(\text{Güvenirlilik} = \text{Görüş Birliği} / \text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})$$

Buna göre, caz armonisi kullanarak yapılan eşikleme müzikal beğeni olarak hoşuna gitmediğini ifade eden 1 görüş ve üçlü armoninin daha net ve kulağa tam oturur şekilde olduğunu ifade eden 1 görüş ortaya çıkmıştır.

Bununla birlikte caz armonisinin eşiklemede kullanımının güzel, zevkli ve faydalı bir çalışma olduğunu ifade eden 10 görüş, caz armonisinde sıklıkla kullanılan 7'li ve 6'lı gibi farklı akorlar kullanmanın hoş olduğu ve parçaya tını zenginliği kattığını ifade eden 7 görüş ve eşlik edilen parçalarda daha zengin tınılı ve renkli akorlar kullanabilme durumunu ifade eden 3 görüş elde edilmiştir. Sonuç olarak caz armonisinin kullanımına ve içeriğine yönelik 16 olumlu görüş elde edilmiştir.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bu araştırma sonucunda;

- Deney grubu öğrencilerinin eşlik dersi sürecinde verilen parçanın armonik çözümlenmesine ilişkin ön-test sonuçlarında elde edilen puan ortalaması 78,89, son-test puan ortalaması ise 99,17'dir. Kontrol grubunda ise, öğrencilerinin ön-test sonuçlarında elde edilen puan ortalaması 73,21, son-test puan ortalaması ise 76,79'dur. Deney ve kontrol gruplarının verilen parçanın armonik çözümlenmesine ilişkin ön-test son-test ortalamalarının değişim farkları deney grubunda 20,28, kontrol grubunda ise 3,57 olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte deney grubunda anlamlı bir fark oluşurken, kontrol grubunda anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu verilere göre, her iki grupta da araştırma süreci içerisinde verilen ezgiye uygun akor yerleştirmede gelişme olmuştur. Fakat caz armonisini kullanan deney grubuna ait 20,28 puanlık artış, ilerlemenin çok daha anlamlı olduğunu göstermiştir.
- Eşlik dersi sürecinde caz armonisi kullanan deney grubu öğrencilerinin eşliklemeye yönelik ön-test son-test performans düzeyleri arasında doğru sesle ($p=0,002$), doğru tartımla ($p=0,001$) çalabilme, uygun akor yerleştirebilme ($p=0,003$), doğru figürlendirebilme ($p=0,003$), eşgüdümlü çalabilme ($p=0,001$) davranışlarında ve toplam değerlendirmede anlamlı

düzeyde fark bulunmuştur. Bu verilere göre, deney grubu öğrencilerinin eşliklemeye yönelik performans düzeylerinde anlamlı bir fark ve olumlu yönde gelişim tespit edilmiştir.

- Eşlik dersi sürecinde caz armonisini kullanmayan kontrol grubu öğrencilerinin eşliklemeye yönelik ön-test son-test performans düzeyleri arasında doğru sesle, doğru tartımla çalabilme, uygun akor yerleştirebilme, eşgüdümlü çalabilme davranışlarında anlamlı bir fark elde edilememiş ancak doğru figürlendirebilme ($p=0,003$) davranışında ve toplam davranışta ($p=0,009$) anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. Bu verilere göre, davranışlar ayrı ayrı değerlendirildiğinde anlamlı bir fark olmadığı, bununla birlikte toplam davranış ve ortalamalara göre kontrol grubunda verilen parçanın eşliklemesindeki performans düzeylerinde (ön-test ortalama 385,26, son-test ortalama 451,33) anlamlı bir fark olduğu ve gelişim olduğu tespit edilmiştir.
- Caz armonisini kullanan deney grubu ve kullanmayan kontrol grubunun eşlik dersi sürecinde verilen parçayı eşliklemeye yönelik ön-test son-test performans düzeyleri karşılaştırıldığında, toplam davranışların ortalamalarına göre (deney grubu farkı 99,58, kontrol grubu farkı 66,07) gruplar arasında davranışlarda gelişme olduğu ve bu gelişmenin deney grubu lehine daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte gruplar arası fark incelendiğinde ($p=0,29$) gelişmelerin anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür.
- Eşlik dersi sürecinde caz armonisini kullanan deney grubundaki 15 öğrencinin, dersin içeriğine ve uygulamasına yönelik görüşleri doğrultusunda, 28 ayrı ifadeden 26'sı olumlu yöndedir. Bu görüşler doğrultusunda araştırmaya katılan deney grubu öğrencilerinin, eşikleme dersinde caz armonisinin kullanımına yönelik olumlu düşünceye sahip oldukları ve çalışmanın öğrenciler için zevkli ve motive edici olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlara göre eşlik dersi sürecinde caz armonisinin kullanılabilirliğine yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Bu çalışma bir dönem içerisinde gerçekleştirilmiştir. Deney ve kontrol grupları arasında daha belirgin farkların oluşması ve daha net sonuçların elde edilebilmesi açısından, bu çalışmanın süre olarak iki veya üç döneme çıkarılması önerilir. Ayrıca uzatılan süreye uygun olarak, gruplara verilen caz ve klasik armoninin seviyesi yükseltilebilir. Öğrencilerin eşikleme becerisi üzerinde daha fazla durularak, gerek sol el figürlerinin klavye üzerinde daha geniş bir alana yayılması, gerekse her iki elle beraber eşlik yapma teknikleri üzerinde çalışılabilir.
- Çalışma sürecinde deney grubu öğrencilerinde, verilen konu, çalışma parçaları ve kullanılan armoniye yönelik yüksek merak, ilgi, takip ve motivasyon gibi davranışlar gözlemlenmiştir. Çalışma sonrasında da bazı öğrenciler bu ilgilerini sürdürmüş, sadece piyanoda değil diğer çalgılarda da caz armonisiyle eşlik yapma çalışmalarına devam etmişlerdir. Bu gözlem sonucunda, öğrencilerin popüler müziğe ve modern armoniye olan ilgileri dolayısıyla, içerisinde caz armonisinin ve kolay caz parçalarının bulunduğu bir “Piyanoda Eşlik” dersi, öğrencilerin eşliklemeye ve hatta armoniye olan ilgilerini fazlasıyla artıracaktır. Ayrıca mevcut Piyano dersi müfredatında, J.W.Schaum’un Bongo-Boogie, Blues ve Swing eserleri gibi kolay çalınabilecek caz eserlerine daha fazla yer verilebilir. Böyle bir ders programı, öğrencilerin piyanoya olan sempatilerinin artırılmasında etken olabilir.

- Yetişkin müzik eğitimi düşünüldüğünde, eşikleme dersleri için yeniden program geliştirilebilir. Müfredata ilişkin değişiklikler ve eklemeler yapılması düşünülebilir.

KAYNAKÇA

AKÇALI, Osman G. (2007), *Müzik Öğretmenlerinin Eğitim Müziğinde Çoksesli Eşliklemeye Yaklaşımları Ve Eşlikte Harf Şifre Yöntemini Kullanma Durumları*. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

AYDINOĞLU, Ortaç (2005), *Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan “Eşlik (Korepetisyon)” Dersinin Öğrenci Ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

BARIŞ, D. Akgül ve KARKIN A. Metin (2003). EF GSEB MEABD.'de Yer Alan Müzik Teorisi Ve İşitme Eğitimi Dersindeki Nota Okuma Becerisinin Çalgı Eğitimine Yansımaları Üzerine Öğrenci Görüşleri (A.İ.B.Ü. Örneği). *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu*. 30–31 Ekim 2003. Malatya, 243–249

BERKÖZ, Levent D. (2006), *Piyano Ve Caz*. Yüksek Lisans Eser Çalışması, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BİLGİN, Selçuk (2006). Müzik Eğitiminde Kullanılan Şarkıların Müzik Öğretmenleri Tarafından Piyano İle Eşliklenmesi, *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, 26–28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Denizli, 327–334

CANAKAY UÇAL, Esin (2007), *Aktif Öğrenmenin Müzik Teorisi Dersine İlişkin Akademik Başarı, Tutum, Özyeterlik Algısı Ve Yüklemeler Üzerindeki Etkileri*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

CANGAL, Nurhan (1999). *Armoni*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

COY, David A. (1989), *A Multisensory Approach To Teaching Jazz Improvisation To Middle School Band Students*. Doktora Tezi, Oregon Üniversitesi, ABD.

ÇEVİK, Suna (1999). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Eski – Yeni Modeller ve Model Arayışları. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi I. Ulusal Sanat Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu*, 28–30 Nisan. Çanakkale, 216–222

DAĞDEVİREN, Mustafa (2006). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Piyanoda Eşlik Öğretimi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, 26–28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Denizli, 311–315

DUBAN, N., KÜÇÜKYILMAZ, E.A., İlköğretim Online Dergi, 7(3), Eylül 2008, 769-784, <http://ilkogretim-online.org.tr/> (27 Kasım 2008)

DURAK, Yavuz (2007). *Piyano Öğretim Programı Model Önerisi Ve Uygulamadaki Görünümü*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

ERCAN, Nevhiz (1999), Bireysel Piyano Eğitiminde İlk Derslerin Önemi ve Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı: 2, Ankara, 143–145

FERN JR., James L. (1995), *The Effectiveness Of A Computer-Based Courseware Program For Teaching Jazz Improvisation*. Doktora Tezi, Güney Kaliforniya Üniversitesi, ABD.

GÖRSEV, Alper (2006), *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin “Piyano Eğitimi”, “Müzik Teorisi Ve İşitme Eğitimi” ve “Eşlik (Korepetisyon)” Dersleri İle Okul Şarkılarına Doğaçlama Eşlik Becerileri*

Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

KALKANOĞLU, Burcu (2007). *Okul Şarkılarının Müzik Öğretmenlerinin Bilgi Ve Beceri Düzeyine Göre Piyano İle Eşliklenmesine Yönelik Bir Model Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KASAP, Belir Tecimer (2005). İşlevsel Piyano Becerilerinin Müzik Öğretmenleri İçin Önemi. *Gazi Üniversitesi GEF Dergisi, Cilt: 25 Sayı 1*, 149–154

KIVRAK, N. İpek (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Piyano Eğitimi. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu*. 30–31 Ekim 2003. Malatya, 209–211

LARSEN, Janeen J. (1986), *Teaching Basic Jazz Piano Skills To Classically-Trained Adult Pianists: A Mastery Learning Approach*. Doktora Tezi, Florida Üniversitesi, ABD.

LEVINE, Mark. (1995). *The Jazz Theory Book*. USA: Sher Music Company.

NEELY, B. (1999). *How To Play From A Fake Book*. USA: Hal Leonard Corporation.

ROOTHAAN, John P.E. (1999), *Perspectives On Teaching Jazz Piano “Comping” In The College Music Program With Sample Instructional Units*. Doktora Tezi, Ball State Üniversitesi, ABD.

SAY, Ahmet (2001). *Müziğin Kitabı* (1. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

SAY, Ahmet (2002). *Müziğin Kitabı* (2. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

SAY, Ahmet (2005). *Müzik Ansiklopedisi* (1. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

SEVGİ, Ali (2005). Müzik Öğretmenliği Mesleği Gereklere Doğrultusunda Bir Armoni Eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25 Sayı 1*, 199–211

SÖNMEZÖZ, Feyza (2006). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Eşlik Öğretiminin Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ŞENGÜL, Cengiz (2006). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Müzik Teorisi Ve İşitme Eğitimi Dersinde Kazanılan Bilgi Ve Becerilerin Öğretmenlik Mesleğinde Kullanılma Düzeyleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

T.C. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, (1998), Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programı, Ankara.

YAVUZOĞLU, Nail. (1993). *Caz Müziğinde Akor Dizileri*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Yüksek Öğretim Kurumu (2006). Yeni Programlar Hakkında Açıklama. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/programlar_icerikler.htm (16 Şubat 2009)

EKLER

Ek-1: Ön-Test Son-Test Performans Gözlem Formu

Ek-2: Ön-Test Son-Test Yazılı Formu

Ek-3: Çalışma Parçaları

Ek-4: Caz Armonisinde Akor Kurulumu ve Şifreleme Tablosu

Ek-5: Temel Akorların Majör ve Minör Modlar İçinde Buldukları Dereceler

Ek-1: Ön-Test Son-Test Performans Gözlem Formu

<u>GÖZLEM FORMU</u>	
Gözlenen:	Tarih:
Gözlemci:	Gözlem Süresi:
	
1) Doğru sesle çalma	☐
2) Doğru tartımla çalma	☐
3) Uygun akor yerleştirme	☐
4) Akorları doğru figürlendirme	☐
5) Eşgüdümlü çalabilme	☐
	
1) Doğru sesle çalma	☐
2) Doğru tartımla çalma	☐
3) Uygun akor yerleştirme	☐
4) Akorları doğru figürlendirme	☐
5) Eşgüdümlü çalabilme	☐

Ek-2: Ön-Test Son-Test Yazılı Formu**Yazılı Sınav Parçası**

Aşağıdaki parçaya, figür kullanarak uygun akorları yazınız.

The first part of the musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a common time signature (C). It contains a sequence of notes: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (half). A slur covers the first eight notes (G4 to F4). The lower staff is in bass clef and is empty.

The second part of the musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a common time signature (C). It contains a sequence of notes: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (half). A slur covers the first eight notes (G4 to F4). The lower staff is in bass clef and is empty.

Ek-3: Çalışma Parçaları

YAŞASIN OKULUMUZ

W.A.Mozart

Fine

9 *D.C. al Fine*

KARGA İLE TİLKI

9

KÜÇÜK ODUNCULAR

5

Parça

Musical score for 'Parça' in C major, 2/4 time. The piece consists of two staves. The first staff contains the first six measures, with a slur over measures 1-3 and another slur over measures 4-6. The second staff begins with a measure rest labeled '5', followed by measures 7-12, with a slur over measures 7-10 and another slur over measures 11-12. The piece ends with a double bar line.

When The Saints Go Marching In

Musical score for 'When The Saints Go Marching In' in C major, 2/4 time. The piece consists of two staves. The first staff contains measures 1-6, with a measure rest at the beginning of each measure. The second staff begins with a measure rest labeled '9', followed by measures 7-12, with a slur over measures 7-10 and another slur over measures 11-12. The piece ends with a double bar line.

Edelweiss

Musical score for 'Edelweiss' in 3/4 time. The piece consists of two staves. The first staff contains measures 1-6, with a slur over measures 1-3 and another slur over measures 4-6. The second staff contains measures 7-12, with a slur over measures 7-10 and another slur over measures 11-12. The piece ends with a double bar line.

Cielito Lindo

The musical score for "Cielito Lindo" is written in 3/4 time and consists of four staves of music. The first staff begins with a treble clef and a 3/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes. The second staff starts at measure 9, the third at measure 17, and the fourth at measure 25. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Ek-4: Caz Armonisinde Akor Kurulumu ve Şifreleme Tablosu

AKOR KURULUŞLARI						
Majör Akorlar						
Akor	Dereceler	Şifre	Açılım			
Kök	1 3 5	C	do	mi	sol	
aug (#5'li)	1 3 #5	C#5 / C+	do	mi	sol#	
6'li	1 3 5 6	C6	do	mi	sol	la
Maj7'li	1 3 5 Maj7	C Maj7 / C 7	do	mi	sol	si
Maj7'li #5'li	1 3 #5 Maj7	C Maj7(#5)	do	mi	sol#	si
9'lu	1 3 5 Maj7 9	C9	do	mi	sol	si re
added 9'lu	1 3 5 9	Cadd9	do	mi	sol	re
6/9'lu	1 3 5 6 9	C6/9	do	mi	sol	la re
Minör Akorlar						
Kök	1 b3 5	Cm	do	mib	sol	
6'li	1 b3 5 6	Cm6	do	mib	sol	la
7'li	1 b3 5 7	Cm7	do	mib	sol	sib
majör7'li	1 b3 5 Maj7	Cm(Maj7)	do	mib	sol	si
9'lu	1 b3 5 7 9	Cm9	do	mib	sol	sib re
11'li	1 b3 5 7 (9) 11	Cm11	do	mib	sol	sib (re) fa
Dominant Akorlar (Herzaman majör'dür.)						
dominat 7'li	1 3 5 7	C7	do	mi	sol	sib
dominat 9'lu	1 3 5 7 9	C9	do	mi	sol	sib re
dominat b9'lu	1 3 5 7 b9	C7b9	do	mi	sol	sib reb
dominat 11'li	1 3 5 7 (9) 11	C11	do	mi	sol	sib (re) fa
Yarı Eksilmiş 7'li Akoru (half-diminished)						
minör 7'li b5'li	1 b3 b5 7	Cm7b5	do	mib	solb	sib
minör 9'lu b5'li	1 b3 b5 7 9	Cm9b5	do	mib	solb	sib re
Eksilmiş 7'li Akoru (diminished)						
dim	1 b3 b5 6(b7)	Cdim / C	do	mib	solb	la(sibb)
Suspended Akorlar (askıya alınmış - geciktirilmiş)						
sus4	1 4 5	Csus4	do	fa	sol	
sus4 7'li	1 4 5 7	C7sus4	do	fa	sol	sib
sus4 Maj7'li	1 4 5 Maj7	C Maj7sus4	do	fa	sol	si
Altere Akorlar						
Majör Akorlar						
Maj7'li b5'li	1 3 b5 Maj7	C Maj7b5	do	mi	solb	si
Dominant 7'li						
dominant 7'li b5'li	1 3 b5 7	C7b5	do	mi	solb	sib
veya #11'li	1 3 5 7 #11	C7#11	do	mi	sol	sib fa#
dominant 7'li #5'li	1 3 #5 7	C7#5	do	mi	sol#	sib
dominant 7'li #9'lu	1 3 5 7 #9	C7#9	do	mi	sol	sib re#
dominant 7'li b5 b9	1 3 b5 7 b9	C7(b5/b9)	do	mi	solb	sib reb
Kısaltılmış Şifreler						
C Maj7 = CΔ7 = CΔ						
Cm7 = C-7						
Cm7b5 = Cm7-5 = C♭						
Cdim = C° = C°7 = C7° = Cdim7 = C7dim						
C#5 = Caug7 = C+7 = C7aug						

Ek-5: Temel Akorların Majör ve Minör Modlar İçinde Buldukları Dereceler

1. Majör Modda Akorlar:

C⁶ C^Δ D^{m6} D^{m7} E^{m7} F⁶ F^Δ G⁷ A^{m7} B^{m7(b5)}
 I⁶ I^Δ II^{m6} II^{m7} III^{m7} IV⁶ IV^Δ V⁷ VI^{m7} VII^{m7(b5)}

2. Minör Modda (Doğal Minör) Akorlar:

C^{m7} D^{m7(b5)} E^Δ F^{m7} F^{m6} G^{m7} A^Δ B^{b7} B^{b6}
 I^{m7} II^{m7(b5)} III^Δ IV^{m7} IV^{m6} V^{m7} VI^Δ VII^{b7} VII^{b6}

3. Minör Modda (Armonik Minör) Akorlar:

C^{m(maj7)} D^{m7(b5)} E^{Δ(#5)} F^{m7} F^{m6} G⁷ A^{bΔ} B°
 I^{m(maj7)} II^{m7(b5)} III^{Δ(#5)} IV^{m7} IV^{m6} V⁷ VI^{bΔ} VII°

4. Minör Modda (Melodik Minör) Akorlar:

C^{m(maj7)} C^{m6} D^{m7} E^{Δ(#5)} F⁷ G⁷ A^{m7(b5)} B^{m7(b5)}
 I^{m(maj7)} I^{m6} II^{m7} III^{Δ(#5)} IV⁷ V⁷ VI^{m7(b5)} VII^{m7(b5)}

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Murat Devrim BABACAN			
Doğum Yeri:	Erdemli			
Doğum Tarihi:	22.07.1975			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Cumhuriyet İ.O.		Mersin	
Ortaöğretim	Dumlupınar Lisesi		Mersin	
Lise	Tevfik Sırrı Gür Lisesi		Mersin	1992
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Müzik Eğitimi	Konya	1997
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Müzik Eğitimi	Konya	2002
Tel:	0.533.369 77 75			
E-Posta:	devrimbabacan@yahoo.com			
Adres	Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. Konya.			

